Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера денз ● ЕРА, 13 ДЕКАБРЬ, 1979 ШУ. ● № 149 (6124). ● Мах 2 кепиг.

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

КIиранденнахь, 1980 шера 24 февралe хурдa РСФСР Лаккхехьарча Советe, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советe, халкъа депутатий моттигерча Советашка ду хоржамаш. Цу дийнахь уж сацна хоржамаш дерта кхьча союзни автономни республикашка а. Цу тайпара берригача мехка дIайолалуш йоккха а беххтокхаме а политически кампани. ХIанзарча хоржамий перттера белгало а уж кердачи конституцейн Iаьдала лаккхерчен моттигерчен органашка деча хоржамех долча кердача законийн ларда тIа дергхилар. Цунца дийца хоржамашка кийчлуш нерттерча декхарех цаI да берригача харжархошка керда законодательство дIадовзийтар, цуьнца юкъедихьача хуьлуший чулоацаман лоархIаман кхетебайтар.

Кердача хоржамашка кийчо елга — из цуьнца цхьана хIаьз йолча ерригаче Советий балха итогаш яр а. Кердача конституцеша цар дукхача оагIорахьарча балха юкъебихьар кхы а кIоаргагIа чулоацам, цар балха правови лард чIоагIийр, боахама а социально-культурни а дешаш къестадечаре цар лоархIам айбир. Кердача лагIа тIа баьккхаб халкъо хоржадий — депутатий лоархIам а. Цунца дувзаденна хIара Совето шийн балха итогаш е еза, дIадувца деза наказаш кхоачашделга мишта лел, исполнительни комитеташа отчет ала еза шоай Советашта, хIаьта депутаташа шоай харжархошта вIашагI а кхийтта дIадувца деза шоаш баьча балхах лар.

Хоржамашта хьалхара кампани йолча деношка Советий, къаьстта моттигерчар, болх хьалхарчул дукхагIа массанеха а гуш хул. Из хургда халкъа Iаьдала органий балхага деррига халкъа хьажар. ХIанзарча Советий полномочей хаьнъкь белгала я болхлой классо, колхозхоша, специалисташех Iалашьхоьш КПСС XXV съезда, цул тIехьагIерча парте Центральни Комитета Пленумий решенеш, итталагIча пятилетка заданеш кхоачашъеш шоаш ца кхобеш къахьийга хиларца. ХIаьта хIара Совето шийгара доагIа дакъа лаьцад уж решенеш кхоачашъеча. Кхы а чоалханегIа декхараш хьалхашка оттаргда кастта харжа езача халкъа Iаьдала органашта хьалхашка. Эггара хьалха де деаьр да хIара къахьегача коллективо 1980 шерен бIарччача питилетан план кхоачашъелга.

Цох дика соагIат хургда парте хургйолча XXVI съезда кердача къахьегама толамашца накъадахара, цхьайтталагIча пятилетка заданеш кхоачашъеш толаме болх бара тешшаме йолш дегоидало. Дукхьал уж гIулаккаш дара советски нах тIахьех КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума, итталагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета шоллагIча сесси решенеша.

Хургдолча хоржамаш дIадех организационни кийчо дика елга. РСФСР-и Нохч-ГIалгIай АССР-и Лакхехьарча Советашка хоржамаш дара йола хоржамий округаш кепа теха я. Гаргарча деношка чакхдаргда моттигерча Советашка хоржамаш дара халкъа депутатий ерригачо звеньяшка хоржамий округаш вIашагIйохкилга. Вай республике хоржарга РСФСР Лакхехьарча Советe 8 депутат, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето 175 депутати моттигерча Советашка 9787 депутати.

Советски хоржамий система демократизм хьагойташ долча хьоахамех лоархIамерчарех цаI — хоржамашка кийчо еш уж чакхдоахаши къахьегамхоша шоаш дакъа лацар. Ерригача хоржамий комиссешка хьа а леха харжа оттабе беза 38,5 эзарнел совгIа болхлой, колхозхой, инженерно-технически болхахой, военни гIулакхаш тIа бараш. Хоржамех долча кердача законаша шеръяьй хоржамий комиссей боккьонаш.

Хоржамаш дара кампане эггара лоархIамегIарча декхарех цаI да депутаталла кандидаташ хьахаржара оттабарн, харжархоща уж вIашагIкхеталга вIашттIехьдаккхар. Законашка хьежжа Лакхехьарча Советашка депутаталла кандидаташ оттабелга хоржамаш де оттадаьчул тIехьагIа 10 ди даьлчег, хIаьта моттигерча Iаьдала органашка 15 ди даьнначул тIехьагIен долалургда, хIаьта хоржамаш хила 30-и 25-и ди дусаш чакх а даргда.

Хоржамашка кийчлуш деча балхашта юкъе лоархIаме моттиг дIалоац хоржамий участкаш вIашагIйохкарон харжархой списка оттаврон. Исполнительни комитеташа хIанзе а къоастаде деза хоржамий участкай доазонаш, йоакхо е еза царна дикагIйола помещенеш хьакъоестаяра, мел эшачунца Iалашъяра, харжархошта кхаж тасса эша дика хьалаш хургдолаш. ХIара хоржамий участке харжархой списка оттае доладала деза.

Хоржамашка кийчдалар йоккха политически кампани я. Цу хана дикка чIоагIагIа бу харжархошта юкъе уж бахача а болх беш болча а беш бола идеологически болх. Цудухьа партийни комитеташ, юкъьанцара парторганизацеш декхарийла я агитпункташ, харжархой клубаш хьаеллара йоакхо е, агитколлективаш эргайоахаш чIоагIъе. Агитационно-массови мероприятеи план оттае еза, Агитаторашеи, политинформаторашеи, пропагандисташеи, докладчикашеи кIоартта дIайоазийта еза КПСС XXV съезда, парте Центральни Комитета Пленумий решенеш, СССР Конституце, союзни автономни республикай конституцей нерттера положенеш, советски хоржамий система демократизм, Партеи пачхьалкхени арахьарча политика дешаш. Из деррига дувза деза республикана, района, коллективона хьалхашка латтача декхарашца. Из болх беча дукхагIа юкъьеза еза клубаш, культура цIенош, библиотекаш.

Хоржамий кампани йолаш харжархоша хургболча шоай депутаташта наказаш тергда, иIезага ергьац советски боахамеи организацей адресагIа замечанеши предложенеши. Деррига наказаш хьагулде деза, къахьегамхой цхьа замечани йита йиш яц терккал ца еш.

Хоржамий кампане хIара этапе Iалашде деза гIулакх корта болаш, хаьддe, оперативно, де хьехIачоа тIадерзадаь чакхдоаккхита.

ШерагIа йоаржае хоржамий кампани!

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обком бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1979 шера цхьайтта баттe хьайбай продукташ дукхагIе хьаран кийчъяран тIехьа лоалахьча социалистически къьам профессешка хьежжа хьайбаш леладеча боахамий болхлоша лелаьча хьаьн итогашка.

Котало хьаккхариш лаьрхIа республикански газеташ тIа чIоагIдаьча сийлен Упга тIа дIаяздьяй:

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОН.

Дика болх беь зкпарца белгальаккхай Нохчай-Юртовски район.

БОАХАМАШ:

Шелковской района «Путь к коммунизму» цIа колхоз,

Сунженски района Ленина цIерагIа колхоз,

Грозненски района «Купармиский» совхоз,

Грозненски района «Юбилейный» совхоз,

Ачхой - Мартановски района «Ореховский» совхоз,

Урус - Мартановски района Мичурина цIерагIа совхоз.

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ:

Наурски района Ленина цIерагIча колхоза шурий комплекс,

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза № 3 йола шурий ферма,

Шелински района «Южный» совхоза шурий ферма,

Грозненски района «Гикаловское» ОПХ шурий ферма,

Наурски района «Авангард» яхача совхоза шурий ферма,

Гудермесски района «Белореченский» совхоза шурий ферма,

Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза хьайбаш леладу ферма,

Нохчай - Юртовски района Калинина цIерагIча колхоза хьайбаш леладу ферма,

Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза хьаккхарч лелаю ферма,

Грозненски района «Ермоловский» птицефабрика оалхазарш леладу бригада (бригадир У. Дербишев),

Наурски района Ленина цIерагIча колхоза жа Iуй бригада (вокхагIвола жа Iу Э. Хамидов),

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ:

шоай дошкъошка эггара лакхагIа хьокхамаш дахкараш. Царна хьокхаьй КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома царара кара тела вымпелаш:

Ибрагимова Л. — Шелковской района Ленина цIерагIча колхоза доярка,

Астамирова А. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка,

Даурбекова З. — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза доярка,

Нурмаева К. — Нохчай - Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхоза доярка,

Зубкова О. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза Iаьсий леладер,

Лопин Н. — Шалински района «Шалинский» совхоза хьаккхарч лелаер,

Шамсадов Б. — Советски района «Новая жизнь» яхача колхоза бежа Iу,

Магомадов В. — Грозненски района «Загорский» совхоза бежа Iу,

Тепаптие М. — Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза хьаккхарч лелаер,

Саидова Х. — Шалински района «Кавказ» яхача птицефабрика птичница,

Хамидов Э. — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза вокхагIвола жа Iу,

Шуаипов Т. — Надтеречни района «Минеральный» совхоза вокхагIвола жа Iу.

Профессешка хьежжа республикански хьье условеш товела кхоачашъяь хьайбай боахамий 116 болхло кегало хьаккхар лаьрхIав. Хьалхалаттарий списка кепе тоэ районни газеташ тIа.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIейна сийленца накъабаккхара къахьегама вахте эттача Грозненски «Металлист» яхача завода болхлошта юкъе дукха ба шоаш тIаийца декхараш тIехкхоачашдеш бола болхлой. Царех ба штамповщицаш, коммунистически къахьегама ударникаш Потредешная Зоя Васильевна, Неицова Вера Андреевна. кхыбараш. Цхьакха смена дIалхийтац цар шоай смешни нормаш 125 — 130 процент кхоачаш ца еш. Завода болхлошта юкъе яьржа социалистически яхь кхетамца вIаштIехьъяккхара даьккъе дукха болх бу профсоюза завкома председатела Литван Эдуарда, комсомольски организаце секретара Мамуев Вахас.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) штамповщицанца З. Потредешнаяна, В. Неицоваца яхь дикагIа вIаштIехьъяккхара гIулакха дагабоалаш ба В. Мамуеви Э. Литвани.

Н. ПЛИЕВА сурт.

АЬННАЧА ДОШ ДОЛАШ

Юрта боахаме мел дола балхаш техникаца кхоачашду. ХIара шера дукхагIа хул юрта боахаме тракторaш, комбайнаш, автомобилаш, кхьча тайпара машинаш, агрегаташ. Эффективность дахха йолаш чакхдоах лаьтташ, оамьига, платаш дIадуьлга, хьалхедента, хьуькъаи чубахьдага, хьайбашта доанъар Iалашделга. Лоаша аьлча, тахапарча дийнахьа цхьаннха тайпа гIулакх дац юрта боахаме техника юкъе а йоацаш кхоачашдеш. Цудухьа боккха лоархIам болаш да йоакхо еш техникага хьажар, планагIа доагIача тайпара профилактически гIулакх дар, ремонт яр. Цун кийчони болх беш йоаккхача ханен коэффициент лакха хилийтар.

Грозненски районе ханал хьалхен дикен техника кийчъяра механизатораш, мастерске болхлой тIаьхьаш кхайкарал даьд «Грозненский молочный» совхоза къахьегамхоша. Къоабаддеш ца хьа а ийца социалистически декхараш тIанийцад «Советская Россия» яхача колхоза механизаторашка. Цар дош деннад йиъллагIча квартала планагIа йола тракторaш автомобилаши уйх шера 25 декабрь хьатIакхоачаш, хIаьта ерригa тIехьайняза лелаю агрегаташ, ялт чуийду 60 процент комбайнаш керда шу хьатIакхоачаш тоаьь яха. Мишта кхоачашду колхозхоша шоай декхараш?

Партийни профсоюзни комитеташа дига а дяна колхоза правлене лаьрхIа соцам баьб техника тоаяра гIулакха. Цар лаьрхIад ерригa техника агрегатно-участкови метод юкъе а йоалаь тоае. Цу методагIа вининий оатхалаши агрегаташий шо-шоай къаьст-къаьстача участкашка тоаю. Масала, доагора аппаратура, тормозий гидросистема, компрессораш тоаеш цхьа участок я, хьалчо хIамаш, хин насосаш, тормозий цилиндраш тоаеш я шоллагIъяр. КхоалагIча участке тоаю тракторий хьалхашлара подвескаш, каткаш, передачай коробкаш, сцепление муфташ, карданий валаш. Ерригa машинех мел йоакха оатхалаши агрегаташи чу а лоацаш цу тайпара ремонташ еш нийсачу участок вIаштIъеллад колхозе. Иштта къаьст-къаьстача участкашка уж тоаеш хилараш механически мастерске болхлой, механизаторий аьттув боал техника сихагIа тешамегIа тоае.

ХIара участкана керте латт опыт йола слесарь, механизатор. Массане а балхаш вIаштIехьдоахаши эшарашка хьожаши ба мастерской заведующи Магомадов Лечея гаража механик Тацсумов Алимпашех.

Дукха я колхозе тIехьайий ла лелаш техника: жоахараш, миххаш, сеялкаш, культиваторaш, кхьяраш. Царна ремонт еш боакх М. Исраилов, Ж. Эдиев, С. Магомадов, З. Гатаев керте латтача бригадашкара механизаторaш. ХIара бригаде 11 — 12 сагт ла техника тоаеча юкъе дакъа доацаш.

Плани социалистически декхараш кхоачаш а деш, иший ханнахьен дикен техника кийчъьча бригадаштеи участкаштеи премеш тела соцам баьб колхоза правлене. Иштта цхьоалагIа моттиг лаьккхарашта карара кара тела ЦIе байракхи 150 сом ахча, шоалагIа яр лаьккхарашта — 100 сом, кхоалагIа моттиг лаьккхарашта — 50 сом. Цул совгIа, шийн ханнахьен дикен планагIа йола техника кийчъеча слесараштеи мастераштеи лакхача разрядах алапи а телаш цу тIах 20 процент преми яла оттадаьд.

Иштта боах вIаштIехьбаккхарах дика дIадоладенна техника тоаяра гIулакх. Уйх шера йиъллагIча квартала планагIа тоае езаш хиннача 12-нех бархI тоаяь баьннаб уж хIанзе, хIаьта ср бутт чакхбалалехьа кхы а пхи трактор йистейоаккхаргйолаш а ба. Колхоза йиъ трактора ремонт еш я Урус-Мартанерча «Госкомсельхозтехнике». Цигара яраш цIайоалийча ремонт яьраш плахайтта трактор хул.

Тракторaш тоаеча къаьста хьинаре къахьег кхыка цхьаро Д. Берсанукаева, сварщикаша Р. Шахидовеи М. Алдабировеи, мастера А. Махмаева, слесараша А. Мадаева, И. Дениева, В. Ахматова, кхычар. ХIара дийнахьа 150 процентага дIакхоачаш нормаш кхоачашъеш оасаре къахьег царех хIараше.

Шерра социалистически яхь а йоаржаь, шоай мел дола низаш оарцагIдьха хьинаре къахьегаш боахе колхоза механизатораш шошоай бригадашка тIехьайна лелаю техника тоаеш а. Правлене оттаь мероприятеш кхоачаш а еш барти цхьоагIон йолаш дIабода пар болх.

— Аьннача дош долаш нах ба тха механизаторaш, — йоах колхоза керттерча инженера Исраилов Султана. — ЙиълагIча квартале тоае еза ерригa техника кийча хургъа 1980 шу хьатIакхачалехьа.

С. АУШЕВ.

СЕМИНАР-СОВЕЩАНИ

Селхан Грозне КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме хилар парте горкомий, райкомий партийни комиссей председателий семинар-совещани. Цига дакъа лоацаш бар КПСС горкомийи райкомийи хьалхара секретараш.

Семинар - совещани хIайийллар Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. А. В. Власова.

Семинар-совещане «КПСС XXV съездо, цул тIехьагIа хиннача ЦК Пленумаша, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева указанеша дIадехарашка хьежжа партийни комиссей балха формаши методаши эргайоахаш тоаяра цхьадолча дешахь» доклад йир КПСС обкомерча партийни комиссе председатела Н. А. Сыщикова.

Шоай балха опыт ювцаш къамаьлаш дир В. М. Лавриненкос — КПСС Грозненски горкомерча парткомиссе председатела, М. О. Гадаборшева — КПСС Назрановски райкомерча парткомиссе председатела, В. И. Водиева — КПСС Заводской райкомерча парткомиссе председатела, Е. М. Мусатова — КПСС Сунженски райкомерча парткомиссе председатела, А. У. Гайтамирова — КПСС Шелковской райкомерча парткомиссе председатела.

Семинар-совещане къамаьл дир КПСС ЦК-а партийни тIахьожама Комитета член нов. Н. Н. Тартышева.

Парте дош бахача наха дIадовзийт

Республика районашка яхай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандистски группаш, царна юкъе ба КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела беххтокхаме болхлой, «Знание» яхача общества республиканськи организаце штатереи штате боацеи лектораш, Iилмахойи вузий преподавательши.

Группай членаша къамаьлаш дергда семинарашка пропагандисташта, лектораштa, докладчикашта, агитатораштa, кхьча идеологически кадраштa хьалхашка, хIаьта иштта къахьегама коллективашка а нах бахача моттигашка а КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета шоллагIча сесси материалаш дIайовзийташ.

М. Г. ПАРИЖЕВ.

КЪАХЬЕГАЧА РОССЕНА КАРАГIДАЬННАРАШИ ПЛАНАШИ

РСФСР Лакхехьарча Совета сесси

11-ча декабре, Москве, Йоккхача Кремлевски дворецe болх дIаболабаьб нийсалагIа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета цхьайтталагIча сессе.

Депутаташи хьашапи чIоагIа дIаьхдаь тIоараш а тоаш тIайпар новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков.

Сессе дел повестканa юкъедихьад 1980 шера РСФСР экономически социальни дегIайоалаяра Пачхьалкхен планахи 1979 шера план кхоачашъяра леламахи, 1980 шера Пачхьалкхен бюджетах а 1978 шера бюджет кхоачашъярах а, РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах дола дешаш.

1980 шера РСФСР экономически социальни дегIайоалаяра Пачхьалкхен планех 1979 шера РСФСР экономически социальни дегIайоалаяра Пачхьалкхен план кхоачашъяра леламех хьакъехьа доклад йир РСФСР Министрий Совета председатела заместитела, республика Госплана председатела депутата Н. И. Масленникова.

1980 шера РСФСР Пачхьалкхен бюджетeн 1978 шерара РСФСР Пачхьалкхен бюджет кхоачашъярен хьакъехьа доклад йир РСФСР финансай министра депутата А. А. Бобровникова.

РСФСР Лакхехьарча Совета планово-бюджетни кхычен массаларча комиссей 1980 шера РСФСР экономически социальни дегIайоалаяра Пачхьалкхен планахи 1979 шера РСФСР экономически социальни дегIаяра Пачхьалкхен план кхоачашъяра леламахи, 1980 шерарча РСФСР Пачхьалкхен бюджетахи 1978 шера РСФСР Пачхьалкхен бюджет кхоачашъярахи йола содоклад йир РСФСР Лакхехьарча Совета планово-бюджетни комиссе председатела В. С. Кузьмичева.

Сессе докладах йола прениш йолаелар.

Пренешка эггара хьалха къамаьл дир «Авангард» яхача Московски машинашъеча завода токара депутата М. В. Ясиновсе. Цо дийцар шоай предприятe коллектива къахьегама толамех, В. И. Ленин ваь 110 шу дузара сийна йоаржаьча социалистически яхьа лоламах. Къаьстта белгалбаьккхар цо нхомбаран хьурматлараш тIехьа лоаттабеча, материальни ресурсаш доал деш леларе тIехьа лоаттабеча къовсамера болхлой класса лоархIам.

Пятилетка толаме чакхъяккхара тIехьа Ленинградски области къахьегамхоша лоаттабеча къовсама хетадаьдар Ленинградски облисполкома председатела заместитела депутата В. А. Горяшина даь къамаьл. РСФСР Нечерноземни зона дегIайоалаяра парте еча йоахонна области юрта боахама болхлоша яов ду дух, шура, баьцадараш, кхыйола юртбоахама продукци яккхара доккхий специализировани боахамаш вIашагIдохкарна.

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача денигагIа йоаржаьча социалистически яхьах дийцар КПСС Воронежски обкома секретара депутата А. Г. Шумейкос. Партийни организацеша къахьегама коллективай терках тIаберзаьбу производственни дисциплина дIахо чIоагIъяра, общественни хьинар дегIадоаладара, доккхий производственни хьокхамаш дахара.

Пятилетка тIеххьарча шера республика доалача толамашта, къахьегамхой декхараштa хетадир шийн къамаьл Мордовски АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела депутата А. О. Пиксаева. Коммунистически парте Советски пачхьалкхен йоакхо йир, сийлахь-доккхача эрсий халкъо новкъостал дар бахьан долаш Мордови чIоагIа дегIаела экономикеи хьалхалатта культуреи йола мохк хиниа дIаэттай.

Тхона, уральцашта, кхоачара а дика кхетадеш а да 1980 шерах хьинаре къахьегара, ленински хьисапе болх бара шу де деза аьнна новкъоста Л. И. Брежнева дешаш, аьлар Свердловски области Верх Исетски металлургически завода машиниста депутата В. А. Калинина. ДоагIар кийса дIадехаш, творчески хьисапе гIулакх леладеш хиларо новкъостал ду пятилетка контрольни заданеш толаме кхоачашъе. Российски Федераце Лакхехьарча Советe халкъа депутатий моттигерча Советашен хоржамаш ду ха хьатIа кхоачаш латтача хана шоай пхе шера планаш чакхйоахеш я 40 бригада.

Кадраш кийчъелга эргадаьккха тоадара, Iилмаи техникаи разработкаш, царех хьахулаш дар республика халкъа боахама юкъедахара дешаш дийцар сессе къамаьл даьча РСФСР лакхерчеи лаьрхIача юкъерчеи образоване министра депутата М. Ф. Образцова. Депутата кхетавох, цу даькъе бокха лоархIам болаш я хозрасчетни Iилман объединени.

Пренешка иштта къамаьлаш дир депутаташа: КПСС Волгоградски обкома секретара С. Е. Крылова, Московски области Загорски района № 5 йолча юкъерча школа директора заместитела Л. Б. Помазковас, халкъа депутатий Оренбургски областной Совета исполкома председатела хьалхарча заместитела В. Н. Большакова, Башкирски АССР «Победа» яхача колхоза председатела А. З. Зайнутдинова, халкъа депутатий Пермски областной Совета исполкома председатела А. С. Малафеева, халкъа депутатий Ставропольски краевой Совета исполкома председатела хьалхарча заместитела Г. Г. Стрижкова, Калинински области Вышневолоцки хлопчатобумажни комбината прядильщицас А. А. Смирновас, РСФСР жилищно-коммунальни боахама министра С. М. Бутусова.

Къамаьлаш даьча берригача депутаташа предложенеш ялар 1980 шера Российски Федераце планеи бюджетеи хьакъехьара законаш чIоагIде аьнна.

* * *

Коммунизм хьалъеча даьхача толамех доагIа а доагIаш доккхал деш, итталагIча пятилетка тIеххьарча шера шоашта хьалхашка латта доккхийи беххтокхамеи декхараш чIоагIа кхетадеш ба Россе къахьегамхой. Творчески дот урвуттаду хьаст, балха дешале программа а хиния дIаоттай советски наха КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеш, Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл, СССР Лакхехьарча Совета шоллагIча сесси материалаш.

Цох корта болаш, хаьдда дувц РСФСР Лакхехьарча Совета сессе трибуна тIара халкъо хержараша — Российски Федераце автономни краяйи областийи викалаша. 12 декабре Йоккхача Кремлевски дворецe сессе дIакодихьар 1980 шерарча РСФСР Пачхьалкхен планахи бюджетахи йола докладаш ювцилга.

Депутаташи хьашапи тIоараш детташ тIайпар новкъостий А. Я. Пельше, Н. А. Тихонов, В. В. Кузнецов, М. С. Соломенцев.

Заседани хьайийллар РСФСР Лакхехьарча Совета председатела В. А. Котельникова.

Докладаш ювцаш пренешка къамаьлаш дир юрта боахама Сибирски Iилма-тохкама института директора депутата Н. Э. Милащенкос, Пензенски облисполкома председатела депутата В. К. Дорошенкос, Краснодарски края КПСС Красноармейски райкома хьалхарча секретара депутата Н. Н. Горовойс, Усольски химически комбината (Иркутски область) аппаратчица депутата В. Г. Румянцевас, халкъа депутатий Горьковски областной Совета исполкома председатела хьалхарча заместитела депутата Б. В. Захарова, РСФСР Госкомнинпрома Дагестански комсаш лелаяреи чхьагIар даккхареи Iилма - производственни объединене генеральни директора депутата Н. А. Алиева, юрта боахама производственно - технически Iалашбара РСФСР Пачхьалкхен комитета председатела депутата Н. В. Босенкос.

Калмыцки АССР Министрий Совета председатела депутата Л. Ц. Бадмахалгаева, къахьегамхой депутатий Мурмански областной Совета исполкома председатела депутата А. П. Зазулина, Кемеровски области Беловски района «Рассвет» яхача совхоза директора депутата В. Ф. Быкова, Алтая КПСС Алейски горкома хьалхарча секретара депутата А. Н. Слащева.

Дош чакхдоалаш къамаьлаш дир РСФСР Министрий Совета председатела заместитела, республика Госплана председатела депутата Н. И. Масленниковеи РСФСР финансай министра депутата А. А. Бобровниковеи.

Берригаш раьза а болаш сессе тIайийцар 1980 шера РСФСР экономически социальни дегIайоалаяра Пачхьалкхен планах дола Закон, 1979 шера РСФСР экономически социальни дегIаяра Пачхьалкхен план кхоачашъярах бола соцам, 1980 шера РСФСР Пачхьалкхен бюджетах дола Закон, 1978 шера РСФСР Пачхьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьара чIоагIъярах бола соцам.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах йола доклад йир республика Лакхехьарча Совета Президиума секретара Х. П. Нешкова. Лакхехьарча Совето тIайийцар доагI-доагIаш дола Законаши Соцамаши.

Цу тIехь нийсалагIа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета цхьайтталагIча сессе шийн болх чакхбаьккхар.

(ТАСС).

КПСС ЦК ноябрьски Пленума решенеш кхоачашъе!

АЙБЕ ЭКОНОМИКАНА КУЛГАЛДАРА БОАРАМ

Областной партийни организаце актива собранера

Оаха хоам баь ма хиллара 7 декабре Грозне хилар Нохч-ГIалгIай областной партийни организаце актива собрани. Цига дийцар «КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума итогийн КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева къамаьлацара хьадоагIача областной партийни организаце декхарийн лъакъехьара» дош.

Дийцача дешах доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара **А. В. Власова**. Цо аьлар, КПСС Пленумо бIарчча а йиза а могтайир КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева къамаьлацара положенеши выводаши, хIаьта ерригача латтийн, пачхьалкхен, боахама органий, профсоюзни комсомольски организацей 1980 шера план кхоачашъяра. КПСС экономически политика дешашта йола XXV съезда установкаш чакхъяхара беш болча балха ларде лувцанза уж ярйоацаш а лаьрхIар.

Вай республика къахьегамхоша, берригача советски наха а санна, чIоагIа дегаш айдема болаш тIаийцар КПСС ЦК Пленума сочам, Л. И. Брежнева Пленуме дIаь къамаьл, СССР Лаккхехьарча Совета шоллагIча сессе тIаийца решенеши законаши.

КПСС XXV съезд хинначул тIехьагIа дIадаха шераш, дIахо дийцар докладчика, белгала долаш да вай республика халкъа боахам дегIабоалабеча хоадам боллаш гIулакхаш марагIдуваларца а. КПСС Централи Комитето хадданза новкъостал а деш хьаллоацаш хилар бахьан долаш Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша шоай дакъа юкъе хьу иттлагIча пятилетка заданеш кхоачашъеча. Промышленность дегIайоалаеча мехкдаьттен газ йоакххилга чIоагIа кIезигдаларца юкъаенна йовзаш йола халонаш хинна яле а республикана мегад из тIехьадисар дIадаккха, хIаьта укх шерехьа а контрольни цифраша хьежжа 1979 шера плани бIарчча пятилетйен кхоачашъе торо хулийтача боарам тIа кхоачаргья промышленни производство.

Диъ шу кхоачаш йоацача хана республика каралоаздаьй 1407 миллион сома капитальни вложенеш, болх бе йолаьлийтай 1200 миллион сома керттера фондаш, йоагI-йоагIачоа лаьрхIача йислагIча пятилетке хинарел 235 миллиони 273 миллиони сом дукхагIа. Болх бе йолаьлийтай машинашьеча, мехкдаьттан промышленноста кхьача доакъошкен дукха йоккхий объекташ. Царна юкъе я «Красный молот» яхача завода фонтанни арматура цехий блок, Гудермесски медицински инструментий завода кузнечно-прессови цех, «Промавтоматика» объединено производственни корпус, йоккхача панелех цIенош ду завод, гIишлон управлене сборни аьшкабетон арахецаш йола цех, «Чечингремстрой», «Грознефтехимремстрой» яхача тресташкара, «Чечингколхозстрой» объединенера производствени базаш. Нохч-ГIалгIайчен гIишлонхой йоккха котало я В. И. Ленина цIерагIча НГПЗ ЭЛОУ-АВТ яха установка болх бе йолаьлийтар.

Доккхийча боарамех хьалдеш латт социально-культурни гIирсаши наха чуIе цIеношш. Диъ шера наха чуIеча цIенной фонд миллион квадратни метр дукхагIа хиннай. Хьалъьяй 32 эзар дешархочоа моттиг йола юкъарча дешара школаш, деше даха за йоадача берий учреждении — 4000 гаргга моттиг, больницаш — 700 меттиг, поликлиникаш — 2130 сах чIоагIа йиш йолаш, кхы дукха культурно-бытовойи коммунальни гIулакхашта лаьрхIа объекташ, хIаьта уж хул нийслагIча пятилетке хиннарел дикка дукхагIа. Карарча шера толаме кхоачашъяьй гIишлон-монтажни балхий кхт бетта йола план.

Республика промышленносто хана хьалха кхоачашъяьй продукци маьхала лоахара, къахьегама овсарлен, кхача технико-экономически хьокхамашта йола кхъайтта бетта план. Планал совгIа 12 миллион сома маьха мехкдаьттен газ, мехкдаьтта чакхдоахача, мехкдаьтта химе, машиностроене, яйгача, кхачан промышленноста кхача доакъой продукци яьккхай. Алхха укх карарча шера мехкага кхоачарда планал совгIа 110 эзар тонн гаргга мехкдаьтта, 113 миллион гаргга кубически метраш газ, 20 эзар тонн коача газ, 135 миллион кубически метр екъа газ.

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш кхоачаш а еш республика коммунисташа, къахьегамхоша мел могар дааьд лаьрхIача тайпара производство лакхъелга, юртбоахама продукци кийчъелга Iалашдара. Республика кхоачашъяьй 1979 шера пачхьалкхенга ялат, генараш, баьцадаараш, сом, шекара свекла, тхьамк, коартол йохкара планаш. ХIара шера юкъера лаьрхIача юртбоахама валови продукци йоаккхилга лакхдаьд хьалха дIаяхача пятилетка цу ханаца нийсдича хинначул 18 процент. КарагIдаьккхараша торо хулийт юртбоахама продукцие дерригa тайпаш кийчдара, комсаш генараши доаццаш, пятилетка бIарчча диъ шера план кхоачашъе.

Кхоачашданза дола декхараш дувцаш, А. В. Власова аьлар, Л. И. Брежнева яь принципиальни, партийни критика йиза йоагIаш я вай республика партийни комитетий, советски органий, министерствий, ведомствий балха а. Хьаэпаргьа вай, масала, вовй балха керттера участок — доагора-энергетически комплекс. Республика мехкдаьтта промышленносте балха тIехь цIенхаштта кхоачамбоацараш да. Керттера проблема и разведка яь ныкка запасаш кIезига хилар.

«Грознефть» объединене кулгалхошта цкъа санна дукхаза критика яьй бурув тохара балхаш эсала вIашiтIехьдахарах, бурув дегта бригадаш дукха сайца лоаттаярах, овсаре къахьега деза ха зехьа йоалрах, аварей дукха хиларах, бурув тохилга шортта леларах. Каст-каста буровойш сайце лоаттаю шоай ханнахьа вахташ дIа ца кхуалар, цемент, турбаш дIа ца кхахьар, IочуIухийта колонаш во кийчъяр бахьан долаш, к. кх. дI.

Геофизически балхаш мела лелаш хиларо чIоагIа юхадет разведочни бурув тохилга. «Грознефтегеофизика» тресто шийн болх ма дарра аьлча объединенена эшарех дIакъоастабаь лелабу, производства интенсификаца яра торонех пайда во ц.

Республика доагора-энергетически комплексана чудоагIаш дола лоархIаме дакъа да «Грознефтеоргсинтез» яха объединени. Объединене коллективо валови продукци яккхара иттлагIча пятилетка диъ шера йола контрольни заданеш кхоачашъю. ДIаьежача хьокхамаш а дика да, бакъда. «Грознефтеоргсинтезе» чIоагIа мела лел мехкдаьттен кхыйола углеводородни бийдали чакхйоаккхилга кIоаргдара чотах парех кхы а дикагIа пайда эцара проблема къоастаелта. Товарни продукци арахецарех но маьхала яккхарен хIара бетта йола плана заданеш цхьан ритмагIа кхоачашъелга Iалашдаьдац.

Цу тайпара гIулакхаш оттара керттера бахьанаш да объединене шийн системе тукхьа планировани лертIа ца хилар, йолаш йолча производственни мощностех, материальни, бийдала, къахьегама ресурсех боагIача тайпара пайда ца эцар, аварей дукха хилар, технологически оборудовани йохаш хилар.

«Грознефтеоргсинтез» яхача объединене боахамен партийни кулгалхоша (нн. Г. А. Ященкос, В. Г. Алешкина, В. Л. Семенова) эсала болх бу уж кхоачамбоацараш дIадахара тIехьа, де доагIар дац производства эффективности беррига балха дикали лакхъяра тIехьарча къовсама коллектив оарцагIъяккхара.

Доагора - энергетически комплекса резервай хьакъехьа дувцаш докладчика теркам тIабахийтар лаьттан кIалхарча кIоаргача йовхалах кхетавца пайда эца безаш хиларе. Нохч-ГIалгIайчен лаьттан чохиш, хоьш ма хиллара, термальни хий йоккхий запасаш йолаш я. Царех пайда эцаш хилча шера 300 эзар тонн условни доагор кходе торо хургъяр. ХIаьта в термальни хин резервах хIанз но пайда эц. Цу гIулакха эггара хьалха бехке я лаьттан кIалхарча кIоаргача йовхалах пайда эцара управлени (н. Аветисьянц). Эсала лел термальни хишта разведка елга. Кхоачашдеш дац дIайхача хин коррозийни агрессивности цунах доалла тухи кIезигдара гIулакхаш, дика дIадоладьдац тIоанашка хий юхачуахийтара балхаш, вIашiтIехьдаьккхадац скважинашта капитальни ремонт елга. Республика Министрий Совето, партийни комитеташ, боахама дукхахча кулгалхоша (нн. Хаматханова, Бычкина, Зязина) боагIаш бола теркам бац цу пачхьалкхен лоархIам болча проблема.

Республика промышленни предприятешка мела кхоачашъю экономе режим. Октябре, масала, «Красный молот», Грозненски консервни, ремонтно-механически, радиотехнически, Грозненски аьшкабетонни конструкцей заводаша йоагIачул дукхагIа 3 эзар киловатт гаргга электроэнерги йоатадьй, ноябре Н. Анисимова цIерагIча НГПЗ, цементни заводаша, маькхакомбинато — 6 эзар киловатт совгIа.

Конденсат кхаахийтара оттаьль нормаш кхоачам ца яр бахьан долаш дикка дукха йоатал зехьа йоаю А. Шарипова цIерагIа, Н. Анисимова цIерагIа, В. И. Ленина цIерагIа мехкдаьтта чакхдоаха, шекар доаккха, ацетонови заводаш, гIишлон материалийн гIишлон индустрен Аргунски комбинат, Аргунски цIенош ду комбинат санна йолча предприятешта.

Доагора - энергетически комплекса объединенейи предприятейи партийни организацеш, боахама кулгалхой декхарийна ба КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенешка хьежжа долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара хоадам боллаш дола гIулакхаш кхачашде. Республика мехкдаьттахоша разведка яь мехкдаьтта запасаш тIех хулийтаца Iалашде деза. Разведочни бурув тохилга шера 100 — 110 эзар метрал кIезагагIа доацаш хилийта деза, кIоарга бурув тохаш йола моттигаш хьалхагIе кийчъеш хила еза, лакхъе еза скважинашта эксплуатаци яра коэффициент, производствени процессашта шеррача боарамех автоматизаци механизаци е еза, сихде деза отрасль техникаца кийчъелга. Нефтеперерабатывающи нефтехимикаши декхарийла ба мехкдаьтта продукташ дукхагIа яхара проблема сихагIа къоастае, мехкдаьттан кхыйолчен бийдалах кхы а дикагIа пайда эца, производства экономически эффективность лакхъе, грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводашка овлангара реконструкци яра темпаш сихъе, керттерча а гIоник йолча а производствашка автоматизаци механизаци яра балхаш сихагIа чакхдаха.

ЦIенхаштта критика йир КПСС ЦК Пленуме, аьлар докладчика, машинаьхь транспорта балха. Цу дакъе хоадам боллаш бехке я болх дика беш йоаца, халкъ боахама мовкъаш дIа-юха кхахьара план кхоачашъеш йоаца Къилбаседа-Кавказски машинаьхьа Грозненски отделени.

Вовча хьала тIа ба мовкъаш дIа-юха кхахьарен коммерчески болх. ДIа-юха кхухьа мовхьаш лораделга Iалашдац. Де доагIар дац машинаьхьа предприятей материально-технически база чIоагIъяра. Мовхьаш лоаттаду новпаш цхьаькха тайпара лостам боацаш да. Дукха тайпара мовхьаш тIадуттачен тIера Iодоахачен цхьаькха тайпара механизаци яц.

Грозненски отделене лаьтача гIулакхаша хьахьокх цуй кулгалхоша (нн. Нюхало, Атабаллва, Титовнча), партийни профсоюзни организацеша де мел доагIар даьдац карарча пятилеткагIа машинаьхьа транспорт дегIайоалаяра тIехьехьара 1977 шера 13 январера КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи соцам тешаме кхоачашбара. БоагIача тайпара вIашiтIехьбаккхац къахьегама коллективашкара политико - кхетама болх, болхлой чуIеча цIенойи культурно - бытовойи хьалаш тоаделга.

ЧIоагIа айбе беза промышленноста предприятей, гIишлон, торговле, кхыйолча организацей шоай ханнахьа вагонаш тIайоттараш Iойоассаяраш бола бехктокхам. Къаьстта дукха лоаттаю вагонаш «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене, «Трубопроводстрой» тресто, «Сельхозтехника» объединене, респотребсоюзо, ялата продуктай управлене, цхьайолча кхыча ведомствашa. Шерипова цIерагIча завода новкъаш ка, масала, вагонаш лоаттаю нормагIа йоагIачул ворхIаза дукхагIа. Анисимова цIерагIе заводе — пхеза. Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене ЭПТК — диаьза. Партийни советски органаша эггара чIоагIагIча тайпара партийни административни бехктокхаме оза беза вагонех пайда эцилга иштта доал доацаш леладеш бола кулгалхой.

КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлаза, йоах А. В. Власова, йоккха моттиг дIалоацаш дар металл кходара декхар. Эггара дукхагIа металл леладерех предприятеш вай республике «Красный молот», «Автоспецоборудование» яха опытно - экспериментальни, «Пищемаш» заводаш, кхыяраш а. ХIара шера цар дIадохийт 75 эзар тонн металл, цунах 16 эзар тонн долчох отходаш хул.

Мела лел литейни производствана реконструкци яра балхаш электромеханически заводе, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе, цхьайолча кхыча предприятешка. Металла обработка яра дакъе кIезига я вай штамповкех литьен. БоагIача тайпара болх бац металлана метта пластмассаш дIахийтара дакъе.

Республика экономике лоархIаме моттиг дIалоац капитальни гIишлошъяр. [illegible] керттера фондаш болх бе йолаьлийтара планаш, из бахьан долаш дукхагIа хул хьалдаь даланза гIирсаш. 1978 шу чакхдоаллаш уж хилар шера йолча капитальни вложеней боарамах 126 процент.

Министерстваша, ведомстваша, организацеша - заказчикаша хьалхагIа хьалдоладь гIирсаш хьалдаь даха ахча доаццаше а титульни спискашта керда объекташ юкъехухьаш моттигаш дукха хул. Из бахьан долаш капитальни вложенеш дукхача объекташта дIа а йийкъе цхьаккха хьалъяь а ца йоацаш юс.

Парте областной комитет сатоба я чуIе цIенош, школаш, деша даха ха йоацача берий учреждении, уналцIено лораяра, культура объекташ хьалъяра хьежадеш дола ахча хадданза мара ца дерзадеш дувцаш хилара.

Во пайда эц гIишлон предприятей производственни мощностех. Ах низ мара тIа ца бохийташ болх бу цIенош хьалду йоккхий панелаш арахецача заводо. 1975 шера деэз реконструкци еш латт школаш, берий учреждении, культурни бытовойи гIулакхашта йола кхыйола объекташ индустриальни хьалъяра эша изделеш арахецаргйола Грозненски аьшкабетонни конструкцей завод. ДIадахийтад 3 миллион сом капитальни вложенеш, хIаьта а 1976 шера цхьа школен цхьа детсади мара хьалъяьяц. Таханарча дийнахьа соцкультбыта ерригa объекташ къаьнарча хьисапе — кирпичех йотташ хьалъеш я. Цу гIулакха эггара хьалха бехке ба гIишлон индустре база дегIайоалаелга хьалха доахаш хила дезаш хилар дукхазза дIа дийца бола Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене кулгалхой (нн. Исмаилови Вороновичи).

КПСС ЦК ноябрьски Пленуме нов. Л. И. Брежнева белгалдаьккхар, боахам хьалбара давкъера вай толамаш дукха доккхагIа хила йиш йолаш хилар, нагахьа санна министерствашен ведомствашен, объединеней, предприятей, колхозий, совхозий кулгалхоша лерргIа а тIатеIIа а балха эффективности дикали лакхъяра хьакъехьара, пачхьалкхен, планови, къахьегама дисциплина чIоагIъяра хьакъехьара парте Централи Комитетен Советски правительствана указаниеш кхоачашъяь яларе, де лерхIачунга кхача гIерташ, дола долаш дола кхоачамбоацараш халонаши дIаяьхха яларе.

Республика халкъа боахама гIулакхий лоаттама анализа йича хьахьокх вай дукха министерствашен, объединенеш, предприятеш кхоачамбоацараш дIадаха, дикала оагIонгахьа беррига болх тIабераабе, къахьегама овсарле лакхъе, юххера а кхы дикагIа толамаш даха цамогаш йиса хилар. Промышленни юртбоахамен производство лакхъенна яле а гIишлош яра, материальни къахьегамен ресурсаш дикагIа пайда эцаш гIишлош еча леладелга хIанз а тIехьадусаш да. Цхьан сома товарни продукцега дIадохийтар, масала, пятилетка тIехьарча кхаь шера кIезигденнадац, хIаьта из лакхденнад. Шорттига доккху промышленносте къахьегам дIабохийтилга, хIаьта ни бахьан долаш къахьегама овсарле лакхъяларе тебаш пятилетка кхаь шера 3,6 процент мара йоацаш кIезигъеннай. Дукхача предприятеша къахьегама овсарле заданеш кхоачашъяьяц укх шера а. Цхьайтта бетта цу хьокхама план кхоачашъяьяц 23 предприяте. Царна юкъе я «Грознефтеоргсинтез» яха объединени, «Терек» яха мебельно-дахчах хIамаш ю объединени, цементни завод, радиотехнически завод, кхыяраш. Хьалха а санна эсала пайда эц производственни фондаех.

ИттлагIча пятилетка дIахача юкъа фондоотдача 10 процент лохъеннай. Радиотехнически заводо (директор н. Сарычев, парторганизаце секретарь н. Михайлова) карарча шера йоагIача тайпара производствон кадраши кийчъь йоацаше а керда продукци караерзае йоалалар. Цу гIулакхо арахеца продукци кIезигъяьй, брак дукхагIа хилийтай, хIаьта юххера а из маьхалъяккхара цхьайтта бетта план кхоачашъяьяц.

ЙоагIаш йола выводаш шийна еш вац цементни завода (директор н. Хажиев). Заводо план кхоачашъяьяц къахьегам вIашiтIехьбаьккхара дакъе цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар. Производства технологи хадданза телхаяр, аварей яр, дика говзал йола кадраш йоацаш [illegible] манца бехказло йоацаш во болх беш я «Вторчермет» управлени. Укхаза плани декхараши кхоачашдара дерригa хьалаш долаш да. Н. Яндиева гIулакх вIашiтIехьдаккха ца харца дашха доагIа продукци маькалъяккхара 11 бетта план йохаяр. Парте городскойи районни комитеташа, юкхьаншарча профсоюзни партийни организацеша, боахама кулгалхоша массе оагIорахьара коллективашка къахьегама хьинар айде деза, болх дикагIа вIашiтIехьбаккха, дисциплина тоае, тIадиллача гIулакха бола кадрай персональни бехктокхам чIоагIбе беза.

Пленуме нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлаца къаьстта теркам тIабахийтар, аьлар дIахо докладчика, юртбоахам дIахо дегIабоалабара дешашта. Цо белгалдаьккхар шеррача ассортиментах, дикал лакха йолаш кхачан продукташца хадданза нах Iалашбар, уж дукхагIа йоаккхилгеи лоаттаелгеи къахьегамхой вахара хьал тоадара болча парте маьъатара хьадоагIаш дола эггара лоархIаме дарех цхьа декхар долга.

Тешавеча хьокхамашца докладчика дийцар республика юртбоахаме йолаш йолча торонех пайда ца эцаш хилар. Пятилетка шерашка вIалла а лакхбеннабац культурай хьувкъам, ше хиначоа боарам тIа латт ялати доакъари доаккхилга. Техникахи удобренехи лерттIа пайда эцац. Колхозашки совхозашки геттаро кIезига да механически ковнаш цига юртбоахама машинаш боахоца лоаттае йиш хургйолаш, цул совгIа дукхагIйола кхашкара станаши мехковнаши металлолом дIаккхувса моттигаш хина латт.

ТIехьадусача боахамашка хьувкъам кIезига баккхара керттера бахьанаш да агротехника телхаелга, лаьтта кийчдара, хIамаш дIасра кхьдола юртбоахама балхаш чакхдахара ханаш тIехьайоахилга.

ХьатIадоагIача шера республика колхозашкеи совхозашкеи хургболча хьувкъама лаьрхIа алхха 38 процент мара гурахьа дIадув ялаташ ах паре тIа дIадийнадац, хIаьта дIадера стандарта 1 класса фу 66 процент долча кхашка мара дийнадац.

Юртбоахама культураш дика хьувкъаргхилара тешшаме резерв я хиш декна лаьтташ. Бакъда, цу резервах боагIача тайпара бiаза пайда эцац. Из бахьан долаш дукха продукци ца йоаккхаш юс.

ХIанз 48 эзар гектар долча хиш дехкача лаьтташ тIа капитальни планировкаш е еза, эргаьккха тоае еза 39 эзар гектар оросительни сеть. Тохкам беьча 100 эзар гектар долча лаьттаех 70 эзар гектар тайп-тайпарча боараме тух доаллаш да. Уж кхоачамбоацараш хIанз хьалхахара белгалдоахаш дац, уж дика довзаш да республика Министрий Совета, мелиорацей хин боахамен министерствана. ХIаьта а лаьттай мелиоративни хьал тоадара хоадам боллаш цар оагIорахьара деш хIама дац.

Парте горкомаши райкомаши, горрайисполкомаш, юртбоахама министерствашен ведомствашен декхарийла я хиш дехкача лаьттай дикал лакхъяра, царех пайда эцилга овлангара тоадара тIаерзаяь ялата боккха хьувкъам кхебара — хIара гектара тIара 40 центнерал кIезигагIа боацаш, цу даькъе хута — 50 центнер, шекара свекла — 500 центнер, баьцадаараш — 300 центнер, комсаш — 120 центнер гектара тIара йоаккхилга Iалашдергдола хоадам боллаш доле гIулакхаш кийча а даь чакхдаха.

IаIама - климатически хьалех ма могга дикагIа пайда эцаш йовхал езаш йола культураш дегIайоалаяр дукха республика дIадоладьд шерра промышленни технологи юкъе а йоалаеш фуна лаьрхIа дукхагIа хьажкIаш йоахилга, комсаш лелаяр, баьцадаараш леладар, сомаш лелабар дегIадоаладе. Хьалхашка оттадаьд 1980 шерреча а промышленни технологигIа дIайийна хьажкIаш 10 эзар гектарал кIезигагIа хургйоацаш, 1985 шера комсаш, баьцадаараш, сом боаккхилга чIоагIа лакхде. Цу хьакъехьа цхьадола балхаш даьд. Бакъда, республике комсаш лелаелга дегIадоаладара оттаяь заданеш геттара эсала кхоачашъю, цхьайолча хана гIалаташ ду. Цу тайпарча хьала тIа латт сомий бешамаш дIайегIилга а.

Ерригача партийни принципиальностаца «Чеченингушвино» совхозийн объединенеи (н. Хаматханов) кулгалхошкара комсаш лелаелга дегIадоаладара даьгъе кхоачамбоацараш хиларех доагIар хьадеха деза ха хьатIаккхаьчай, хIаьта тIехьдисар дIадаккхара, тешшаме 1980 шерен тIе- [illegible]

Республике хьайбай боахам дегIабоалабара проблемай хьакъехьа, А. В. Власова аьлар, тIеххьарча шерашка колхозашкеи совхозашкеи хьалъяьй дукха йоккхий хьайбаш леладу комплексаш оалхазараш леладу предприятеши, болх бе йолаьлийтай доакъар кийчдеш йола ниэ бола цехаш. Хетаду, цу тайпарча ларда тIа хьайбай продукташ дикка дукхагIа яха йиш йолаш я аьнна. Бакъда, хIанз а башха толлуш хьахулаш хIана дац. Хьайбаш леладеча комплексашкара хьабоала пайда кIезига ба. Уж хьалъеча хана дукха брак яь и кхоачамбоацараш долаш а моттигаш я. Уж болх бе йолаелча гучадьннад проектировщикаша даь гIалаташ, проекташ цар йоагIача тайпара оттаяь ца хилар. Цу дерригнеша юхадеттар мощносташ караерзаелга. ГIулакх алхха цунах лаьтта Iац. Юртбоахама ведомствай, колхозий, совхозий кулгалхоша йоахко яц шийн ханнахьа болх бе йолаялийта комплексаш кийчъяра, тешшаме доакъара база царна вIашагIйоллара, хьайбай Iулашта комплектаци яра, йоккха говзал йола кадраш кийчъяра. Цудухьа тамаш яц карарча шера кхаь бетта болх беш йолча комплексашка шера йолча-проектни мощностага диллача шура алхха 44, хьаккхий дулх — 35 процент мара ца даккхар.

Цу гIулакха юртбоахама ведомствай кулгалхой (нн. Кириллова, Умарова, Хаматханова), гIишлон организацей кулгалхой (нн. Арсунаева, Гайрбекова) теркам тIабахийтабар КПСС обкома бюрос, бакъда, гIулакхо хьахьокхаш ма хиллара хоадам боллаш йола выводаш хIанз а шоашта яьац цар. Сова хетачох укхаза белгалбаьхача новкъосташта хьалхадаьккхача бакъахьа да КПСС обкома бюро долаш дола бакъдараш белгалдоахаш дIахо ягIаргйоацилгеи тIадиллача гIулакха царех хIаравар бехктокхаме хилара хьакъехьара дош дувца дезача кхоачаргйолгеи.

Хьайбай боахам дегIабоалабара, дулх, шура, кхыйола продукци дукхагIа яккхара тIадерзадаь КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенешка хьежжа хоадам боллаш дола гIулакхаш дийцад парте областной комитета II пленуме. Пленумо декхар оттадаьд 1980 шера дулх доаккхилга 45 эзар тоннага кхоачаде. Цу даькъе бежана дулх — 20 эзар, хьаккхий дулх — 12 эзар, устагIан дулх — 7 эзар, оалхазарий дулх — 6 эзар тоннага. Шура, фуаш, тха доаккхилга дIахо дегIадоаладар Iалашде. Пленума решенеш кхоачашъелга — юртбоахама органий, КПСС горкомий, райкомий, горрайисполкомий, юрта боахама специалистий, беррига болхлой эггара хьалхара декхар.

Бехктокхаме декхараш да хIанз лаьтта леладерашта хьалхашка латтараш. 1980 шера 520 эзар тонн ялат, шекара свекла — 200 эзар, баьцадаараш — 165 эзар, комсаш — 110 эзар тонн яккха еза. Оттадаь декхараш кхоачашдара партийни, советски, юрта боахама органаша, юрта боахама беррига къахьегамхоша беррига низ тIабахийта болх бе беза.

Хьаккхашка латтача декхарех дувцаш А. В. Власова белгалдаьккхар ерригача партийни боахамен органий, беррига кулгалхой декхар — парте принципиальни указанеш ларде а лувцаш балха стиле методаши эргаьхьа тоаяр, къахьегамен планови дисциплина чIоагIъяр, заданеши тIаийца решенеши кхоачашъяра бола тIахьожам чIоагIбар, доал доацаш хилари оттаяь планаши нормаши телхаери сихха а ира а кхетадеш хилар. КПСС ЦК ноябрьски Пленумен Лаккхехьарча Совета сессен решенеш хIара коллективага, хIара сагага дIаккхоачае еза, нийса белгалде деза уж решенеш кхоачашъяра ханаш а де дезаш дар а.

ХьатIадоагIача шера В. И. Ленина ваь 110 шу дуз. Хоьш ма хиллара, «Промавтоматика» Iилма - производственни объединене коллективо, Грозненски локомотивни депо, «Красный молот», «Электроприбор» яхача заводий хьалхалаттача болхлоша дIайоладьй маьхе инициативаш — цу дезача денга пхе шера планаш кхоачашъелга. Мел могар де деза инициаторий хьокхамагIа дезача ден сийна ерригa къахьегама коллективаш къахьегама вахте оттаргйолаш.

Къамаьл чакхдоаллаш докладчика тешам белар КПСС Централи Комитета Нохч-ГIалгIайчен коммунисташа, [illegible] новкъост Л. И. Брежнев керте латтача цуй Централи Комитета гонахьа айхха кхотабенна а болаш В. И. Ленин ваь 110 шу дизара баха ма боагIара накъагIоргхилара, 1980 шу — пятилетка чакхйоала шу, коммунизм хьалъеча керда толамаш дахарца белгалдоаккхаргхилара.

* * *

Дувцача дешах йола прене дIайоладийр, КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара **Н. И. Семеновас**. Цо аьлар, пятилетка диъ шера городе промышленни продукци йоаккхилга нийслагIча пятилетка цу ханаца нийсдича 180 миллион сом лакхденнад. 1979 шера города промышленность производства боарамех къахьегама овсарле лакхъяларгех диллача планагIа 1980 шера лаьрхIача боарамга кхаьчай, ерригa производство лакхъялар къахьегама овсарле лакхъялара чотах хиннад.

Бакъда, белгалдоах оратора, карагIдаьнна гIулакхаш дикал кхоачамбеш лархIа йиш йолаш дац. Городе тхьаь итт процент гаргга предприятеш пхе шера оттаьча плана контрольни цифрел тIехьайисай. Шу доладелча деиз тхьо предприятие оттадаьча договорех йоагIаш йолчох 40 миллион сома продукци дIаяхьийтаяц.

Города промышленносто ялалагIа долчул дукхагIа зенаш дара, договорех йоагIа продукци дIа ца яхьийтара дикка доккхача дакъе бехктокхам тIабуж «Грознефтеоргсинтез» яхача объединена, «Красный молот» яхачен ацетонови заводашта.

Нов. Семенова теркам тIабахийтар чуIе цIеношии культурно-бытовой гIирсаши хьалдара дIахьежаду ахча доагIача тайпара дIадохийташ ца хилара. Керда хьалдеш долча цIеной дикал лоха я, царех дукхаха дараш эксплуатаце дIател дукха кхоачамбоацараш а долаш. Цу гIулакха бехке я, эггара хьалха, керттера генподрядни организаци — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлени (н. Исмаилов) «Жилгражданстрой» трести (н. Шапиро). Иште воаллаш къамаьл даьчо аьлар, г. Грознерча коммунисташа, беррига къахьегамхоша низ, хьаькъал, кхетам кхобергбац КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленуме хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара, вай Даьхен низ чIоагIбара шоашкара доагIа дакъа юкъе а хьорга.

Трибуна тIа — «Красный молот» завода котельщикий бригадир **Н. Г. Рыженков**. Укх деношка, аьлар цо, Москвера цIаккхьачав со, СССР Лаккхехьарча Совета депутат хиларах тарра иттаэлагIа хержача Лаккхехьарча Совета шоллагIча сессе балхаца даькъа лоацаш хилар со. Из хилар КПСС Централи Комитета Пленума итогаша, цига нов. Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьло дегаш айдаь цуи доакъошхой болаш. КПСС ЦК ноябрьски Пленума решенеш советски халкъо тIаийцай денале балха программа санна. Боккха тIатеIIа болх ба бе безаш хьалхашка латтар, хIаьта партийни организаци а хIара коммунист къаьст-къаьстта а цу балха хьалхарча мугIаре хила веза.

Доккхал а деш Леонид Ильич Брежнева къамаьлацара вай деш мехка тIеххьарча 15 шера мехкдаьтта доаккхилга (цунца газови конденсат а йолаш) 3-зза гаргга лакхденнад, хIаьта газ — 4 ала совгIа, аьнна дешаш. ХIаьта цунна юкъе кIезига дакъа мича дихьад къахьегамагIа ярех йолча Октябрьски Революце орден лелаеча, 29 шера со болх беш волча тха «Красный молот» заводо а. 13 шера нефтеаппаратурни цеха бригадана кулгалдеш ва со.

Къаьстта чIоагIа хьинар айдаь къахьегаш хиннай бригада СССР Лаккхехьарча Совета сесси болх беш йолча деношка. Иштта хьинаре болх бу цо хIанз а — В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна доагIIаш дола къахьегама совгIат кийчдеча хана а.

ДIахо нов. Рыженкова комплексни бригадай опыт йийцар. ХIанз предприяте болх беш 80 комплексни комплексно - сквозной бригада я. Нахага дикагIа къахьегийт цар, уж вIаши кхотабу, производственни процесс дикагIа вIашiтIехьъяккха торо хулийт. Комплексни бригадаш юкъе нхувлар производства эффективность лакхъяра лоархIамегIа ярех цхьа фактор я.

Се болхло хиларах тарра, дIахо дувц къамаьл дечо, са ала безам ба энерги, материалаш, [illegible] хIам чIоагIа боккха хиларах. Болх беча моттиге кхоачашдеш да из дерригача халкъа декхар. Тха нефтеаппаратурни цехе электроэнерги, тоIадаь фо, доагор кходара юкъеэза ва хIара болхло.

Къамаьл де дош лу Грозненски райисполкома председателa **Т. Д. Албакова**.

КПСС ЦК ноябрьски Пленумен Лаккхехьарча Совета шоллагIча сессен белгалдаь декхараш, аьлар цо, Грозненски района къахьегамхоша тIаийцад производства эффективности балха дикали дIахо лакхъяра хоадам боллаш йола программа санна. ИттлагIча пятилетка карара шу, дIахо дувц цо, юртбоахама производства къахьегамхошта чIоагIа хала хиннад. Укх шера хиннача хаоттама халача хьалашта гIулакх дика вIашiтIехьдаьккха дукьал эттар уж. Моттигерча партийни, советски, боахама органаша дика кхетадора этта хьал, хIаьта халонаш эшае вIашiтIехь а даьлар цар.

Районо пачхьалкхенга ялат, сом, баьцадаараш, генараш, тха доххара планаш кхоачашъяьй, хIаьта хьайбаш эша а ца долийташ кхоачашъеш я дулх, шура, фуаш доххара план а.

Оратора критика йир хиш дехкача лаьттаех пайда эцара практикана. Мелиоративни балхаш (къаьстта хиш дехилга), аьлар цо, хьадда вIашiтIехьдоахаш яц е юрта боахама министерство а е мелиораце министерство а. Цар кхоачашдер ма дарра аьлча «хий техача гектарех» йола еведенеш хьагулйича чакхдоалаш да.

ИттлагIча пятилетка диъ лагIча шера плани социалистически декхараши толаме кхоачашдеш йоалл «Грознефть» объединене коллектив, аьлар ше собране къамаьл деш объединене керттерча инженера **Р. М. Хачатурова**. Планал совгIа доаккхаргда тоъал дукха мехкдаьттен газ. 10 эзар метр совгIа бурув тохаргда лаьттан чIоагIача тIоанех.

Уж толамаш даьхад объединене ерригача коллективо хьалхашка латта декхар кхоачашдар духьа, тIагIерттa, дукха къахьегаш болх бар, низ бола социалистически яхь лелаяр, партийни профсоюзни организацеша массе оагIорахьара болх бар бахьан долаш.

Укх кхаь шера вIашiтта СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства а мехкдаьттан газовни промышленноста болхлой профсоюза ЦК-а а карара кара тела Цlе байракх лелаю объединене.

Укх гаргарча шерашка тха керттера декхар — лаьгIa ца долийташ мехкдаьтта дахар. Духхьал дIааргда аз, декхар чоалхане, низаьгьала да, хIаьта из кхоачашдера оарцагIдаха деза объединене хIара болхлочун, 22 эзар болхлочох латтача ерригача коллектива низаш.

Тахан, йоахар дIахо оратора, мехкдаьтта запасаш алсамйоахилга шерагара шерага чоалханегIа хулаш долча хана, тIаэттача халонашта тхоаш кIалхардовргдола никъ гу тхона тхоай производственни мощносташ дукхагIа Iоаярга гIолла меттел, царех пайда дикагIа эцарга гIолла а.

Оратора хьахх а йи к а д и р гIишлонхошкара хьадека дукха хIамаш долаш объединени хилар. Масала, укх шера цхьайтта бетта план керттерча подрядни организаце — «Грозтрубопроводстрой» тресто (кулгалхой нн. Мугаев, Фомин) 77,8 процент кхоачашъяьй. Тахан а тIехьа гуш да, ах миллион совгIа ахча пайда ца эцаш дусаргдолга.

ЧIоагIа хьашт долаши уйла тIаяхийтан йийцар Наурски района къахьегамхоша КПСС ЦК ноябрьски Пленума, СССР Лаккхехьарча Совета шоллагIча сессе материалаш, нов. Л. И. Брежнева Пленуме даь кIоарга маIан долеи къаьгтан къамаьл, аьлар КПСС Наурски райкома хьалхарча секретара **А. М. Карагичевас**. Массе метте, ерригача къахьегама коллективашца къобалбеш хьалдаьцар 1980 шера планаши иттлагIча пятилетка заданеши толаме кхоачашъяра, къоастаданза дисача дешашта уйла тIаерзае, хIара дийнахьа таьпагIа аха, тIехьтIехьа дукхагIа хьаде гIерта аьнна парте баь тIахьехам.

Районе доаккхаш дола ялат укхал хьалхагIа дIаяхача пятилеткаца нийсдича иттлагIча пятилетка диъ шера 22 процент алсамдаьккхад, хIаьта шура 26 процент дукхагIа ехай пачхьалкхенга. 6 процент дукхагIа декхад пачхьалкхенга дулх. 13,7 процент дукхагIа кийчдаьд тха. Комсий хьувнъам [illegible]

(Нистевоалар 3-ча оагIув тIа).

АЙБЕ ЭКОНОМИКАНА КУЛГАЛДАРА БОАРАМ

(Доладур 2-ча оагIо тIа).

Нов. Каратичевас ма ярра йийцар комсаш кхеяра проблемаш. Боахама из дакъа тIехьадусаш да. Шиш болаш жоп хьадеха деза «Чеченингушвино» объединене кулгалхошкарен специалисташкарен болх геттара эсала барах. Уж кIезига хул боахамашка, кIезига тел цар хьадда норта болаш йола предложенеши рекомендацеши.

Къамаьл ду Малгобекски бурув тохара балхий управлене бурув деттачун гIоначас А. С. Арсамакова. ЛоархIамегIарча шин событе — Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумой ССР Союза Лакхехьарча Совета сессеи дег чу йоссальча, цIенкха а йовргIоацача уйланца бах, аьлар цо, бурувдеттараш укх деношка. Тха коллектива берригача членашта дог ураоттадеши оарцагIбохахаши бола низ луш да вай экономика дегIахувлаш дахьача доккхийча толамий кIоартта. Iалман позицешкара мах баьча а тахани тарггарча перспективеи халкъа боахама дерригача доакъошта хьалхашка кхьдда декхараш оттадаьча а КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa новкъоста Леонид Ильич Брежнева КПСС ЦК Пленуме даь къамаьл.

Тхона кхы тIа а низаши къахьегама хьинари чудоссадир лаьттан чIоагIача тIоанех шера 5000 метр бурув тохарен скважинаш хьалъяра цикл 1,5 шера чакхъинкхарен хьакъехьара мастер Н. Шуликия керте латтача Старогрозненски УБР бурувдеттарий инициатива къоабалъяьча КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос баьча соцамо. Малгобек - Карабулакски майдан башхало теркал а еш, скважинай юхейиса йовкъаш хьалъяра ханаш лоацъяра цаьнъагIа дахад тхо. Управлене специалисташа балха анализ йир, бурув тохара балхаш сихдара дола кховчамаш белгалдир, уж даннеш йийцар бурув деттача бригадай коллективай собранешка, ерригача скважинашка гIиллош хьалъяра ханаш лоацъеш дола социалистически декхараш тIаийцар.

Собране ше къамаьл деш Къилбаседа - Кавказски машиниаьнъа Грозненски отделене начальника Л. Н. Нюнялос аьлар, республике деш дукха хIамаш да поездаш дукхагIа чакхъювлийтарен мовхьаш дукхагIа дIа-юха кхахьийтарен даькъера машиниаькъа низ. Червленски-Узловой станце вагонаш хицаIанарця йилара низ алсамбаккхара, мовхьаш Iодахарен тIадоттарен балхашта комплексни механизаци яра. Гудермес — Червленски участке Тийрках шоллагIа тIий тиллара балхаш да деш. Ханкала станце хIанзарчар тайпара дола мовхьий ковнаш хьалдеш латт. Лелача состава ремонт ю база шеръеши тоаеши я. Укх гарттарча шерашка поточно - конвейерни методагIа ергйолаш я ремонт локомотиваштеи вагонаштеи. Цхьабакъда, хано дIадехараш дIаяхийтача капиталовложенеша юха хьалур таханехьа а юха хьадаккха. Нохч-ГIалгIайчени лоаллахарча республикай экономика хаддаиза дегIаухилга Iалашде дезаш да. ХIаьта из массанахьа а деш дац. ХIанз Iалашдац оаха мовхьаш, къаьстта а мехкдаьтта продукташ, хаддаиза дIа-хьа кхухьилта. Таханарча дийнахьа планагIа дIа-хьа дахьа а дезаш, ца хьош дисад 450 эзар тонна совгIа мовхьаш. Кхоачамбоацараш керда дац, довзаш да цар бахьанаш. цхьабакъда, телхар фу да аьлча, уж цIенъдаь дIадаха тхо ца Iомадалар да. Чакхдоакхаш дола гIулакхаш массаза а хилац вIашки дийза, комплексни, низ болаш. Дисциплина чIоагIъяра машиннаькъахошта юкъе кхетама болх чIоагIагIа баьза барбац; балха тIера кхоачамбоацараш дIадахара, пятилетка чакхйоалача шера хьинаре къахьегара оарцагIбаха беза уж.

Урус - Мартановски района «Солнечный» совхоза бригадира З. М. Шамилевас хоам бир, ше керте латта коллектив планехи декхарехи шерагара шерага дика лоархIаеш хилараx. Укх шера паччахьалкхенна планагIа 1520 тонн баьцадаараш дIадала дезаш хиннача метте, бригадо дIадейнад 1646 тонн. Кхы дукхагIа а дала йиш йолаш дар тхо. Пайда эцанза диса кховчамаш долаш да. Цхьабакъда, уж хьагучадаха деза, хIаьта «Консервплодоовощ» объединене кулгалхошна йоакхо е ела хьалкхеяь продукци ший ханнахьа маьхала яикхара. ТIаккха баха нах баьцадаарашца IалашбагIа гIулакх дукха а дикагIа латтаргдар.

Къамаьл деш йолчо совхозера хьал кодадир. ХIара шера паччахьалкхеина доккхий оелаш ду боахамо. Из да производство во вIаштIехьъяккхарах, политино - кхетама болх мела лелабарах хьахиннар. Дукха ха йоалцаш хиннача партийни собране коммунистаца шоай замечанеш а йийнар, хьдда предложенеш а елар долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара.

Энергетически боахама проблемаех дийцар собране «Грозэнерго» управляюще А. М. Приймака. Укх тIехьарча 15 шера «Грозэнерго» системана чуйоагIача электростанцеша йоаккха электроэнерги 41 процент дукхагIа хиннай, аьлар цо. Мехкдаьтта чакхдоахачен химеи заводашта дIахеца йовхала энерги 31,5 процент дукхагIа хиннай. ДIоахдеча яьй тишъенна тIагIоллара тIехенаш, турбинай конденсаторий трубкаш хувцара хаддаиза беш болх ба ерригача электростанцешка. Хийнца чакхйоахаш я мазут доагадеш болх беча хана дIоахдеча яьй тIехенашта обдувка ярен цIенъярен, дIоахдеча яьй чура оагIоши турбинай конденсатораши йилара тIаерзаяь мероприятеш.

Тха хIанзчул тIехьагIа а де дезаш дукха хIамаш да. Йоахар дIахо нов. Приймака, боахамаш энергеца тешаменгIа Iалашдара, зехьа йовш йола энерги кIезигъяра. Новкъоста Л. И. Брежнева аьннад: «ХIара коллектива, хIара къахьегамхочун низаш тIадерзаде деза йоаго хIамеи энергии кхояра». ХIаьта а вIалла вIаштIехьдоацаш латт тха мехкдаьтта чакхдоахача заводашкара производственни Iанара конденсат юхаерзара гIулакх.

Йовхала энергех пайда нийса ца эцарон ерригa конденсат хьа ца кхачийтарон станцешка доагора - энергетически ресурсаш дикка совгIа дIаяхийтанза ца йоалача кхоачаварал совгIа, цига Iан замалахьа аварийни хьалаш тIа а оттаду.

Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене парткома секретара В. Н. Емельянова ший къамаьлах доккхагIдола дакъа республике капитальни гIирсаш хьалдеча лелача гIулакхий анализ яра хетадир. ИттлагIча пятилетка 3 шерах 10 беттан болх бе йолаялийтай 170,8 миллион сома маьха керттера фондаш. Цхьабакъда, гIишлоймонтажни балхаш дара план бIарча хьайицача тIехкхоачашъяьяле а, доклада тIа белгал ма даккхара, Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлени лоархIаяц чуIе цIеною а хIаьта иштта просвещенеи здравоохраненеи объекташ а хьалъяра планах. 11 бетта планаца нийсдича 79 процент мара дац соцкультбыта объекташта хьахийцачох пайда ийца ахча, кхоачашъяц «Грознефтеоргсинтез» яхача объединенена чуIе цIеноги дIададара план.

Цхьан* ханна хьалъе йолаяь объекташ сов дукха хиларо, финансировани ярен проектно - сметни документаш хьаьдарен ханаш гоаяро, оборудовани ший ханнахьа хьа ца кхахьийтаро — цу дерригача хIамаша йIаьхъю гIишлош хьалъяра ханаш, хьалъяь ца йоалаш юса гIишлош дукхагIа хулийт.

Вай сийлахь - йоккхача Даьхенах, иттлагIча пятилетка диъ шера планаш кхоачашъеча цо доахача толамех де а доагIаш доккхал дарца тIаийцар Ножай - Юртовски района къахьегамхоша КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума, иттаалагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета шоллагIча сессе решенеш, Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева даь сийрда къамаьл, аьлар КПСС Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретара Л. М. Харсанова. Пленума материалаш, цига Л. И. Брежнева даь къамаьл кепатеха арадаьннача дийнахьа деиз цар чулоацам хIара сага сакхетам чу бужабара болх беш я районни партийни организаци. Юххьанцарча партийни организацей секретараштеи идеологически фронта активисташтеи лаьрхIа семинар яьй. Цу лоархIамеча документашта пропаганда ярен дIадовзийтарен болх болабир пропагандистий, агитаторий, политинформаторий, лекторий, докладчикий йоккхача отрядо.

Укх деношка хьинар шолха даьккха болх беш ба района кхашкеи фермашкеи къахьегараш боахама шу чакхдахар духьа. Юрта боахама продуктай дерригa тайпаш кийчдара пятилетка диъ шера планаши декхараши ханал хьалха кхоачашдаьд цар.

Цхьабакъда, анализо хььокх, юкъерча хьокхамашта юкъе хьулабенна къаьстъаьстача колхозаша беш бола во болх боалаш хилар. Массаза а яхар мо, производства культура лоха я цига, эсала ба боахама гIулакхашта лоаттабу тIахьонкам, кхоачамбоацараш дукха да нахаца беча организаторски ихетамеи балха тIа.

Тхоай цIенхаштта ледарлонаш йолга хов тхона хьайбай боахаме а. Из дакъа дегIадоаладара районе долаш долча кхоачамех вIалла аьттехьа а бизза пайда эцац. Цхьадола боахамаш дика лоархIадац оттаьча планехи заданеехи, хIаьта царех цхьадараша керттера хьокхамаш лох а долийт. Райкомо леха а лех, цунна кора а доагIа хIара даькъе, хIара боахаме ритмично болх бе, Iилмана карагIдаьнараши хьалха латта опыти, прогрессивни технологии юкъехахьа йиш хулийтаргйолаш дола наькъаш.

* * *

Дийцача дешах лаьца Нохч - ГIалгIай областной партийни организаце актива собране тIаийцар партийни комитеташ, советски боахамеи органаш, республикера беррига къахьегамхой КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеш, Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлацара указанеши рекомендацеши чакхйоахача хьинаре дакъа лацара тIаберзабеш резолюци.

ШУ ЧАКХДАЛА ДУКХА ХА ЙИСАЯЦ

Экономически обзор

Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша, беррига советски наха а санна, политически къахьегамеи хьинар чIоагIа айдена тIаийцар КПСС Центральни Комитета ноябрьски (1979 ш.) Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета сессеи решенеш.

Заводий, фабрикай, гIишлоний, совхозийи колхозийи, транспорта, республика халкъа боахама кхьча доакъой производственни коллективаша уж лоархIаме документаш чIоагIа уйла тIаякхийта Iома я деш, белгалъяькай 1980 шера иттлагIча пятилетка тIехьарча шера, цхьайттлагIча пятилетка балд хургйолчеи КПСС аргIанагIа XXVI съезда дика нийчо е еаьчеи шера, яха еза керда мотилонаш.

Мохк социально-экономически даькъе дегIаахара керттера проблемаш къаьтта хьахьекхар КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленуме ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa новк. Л. И. Брежнева.

Ше къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева кIоарген массе оагIонгахьарен анализ яьй вай экономика дегIаахара, пятилетка диъ шера итогашта, пятилетка тIехьарча шера йолча планашта. Укх гаргарча хана, перспектива дола декхараш хьалхашка отталаьд. хьахьекхад кхоачамбоацараши балха тIа Iаткъаш дола гIулакхаши, уж дIадахара дола наькъаш, партени халкъан хьалхашка латта декхараш кхоачашдара йола средстваш хьахьекхай.

1980 шера халкъа боахама декхараш кхоачашдара йола дикеи чIоагIеи лард еллай республике. ИттлагIча пятилетка диълагIча шера дегIаенай промышленни юртбоахамеи производство, лакхъеннай цар эффективность. Хоадамболлаш дола хIамаш карагIдийнад социальни даькъе городаши юрташи дегIаяхувлача. Производственни коллективаша хьинар айдена къахьегарах, шерра социалистически яхь йоаржарах, дукхача наха дика на йоалаш творчески къахьегарах, къахьегамеи паччахьалкхени дисциплина чIоагIъярах республика промышленносте, юрта боахаме, халкъа боахама кхьча доакъошна гIолла кхоачашдо пяти-летна диъ лагIча шера дерригача техинко-экономически хьокхамий планаш. Цунна къаьтта тешал деш я 1979 шера цхьайтта бетта даьхача хьокхамий итогаш.

Республика ерригa промышленность хьайийцача продукци маьхала яккхаре цхьайтта бетта план 100,9 процент кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа мехкага дIакхаьчай 12 миллион совгIа сома маьха тайп-тайпара продукци. Къахьегама коллективаша къаьстта чIоагIа йоакхо яьй юкъарча производства экономически эффективность лакхъяра. Къахьегама овсарле лакхъеннай промышленносто дIадахача шера цу юкъа хинначул 3,8 процент, цо хьахьокх тIа мел кхийтта продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах тIакхийтта хилар.

Республике кIезига яц яхье хьалха и латташ, тешамеи боарамагIеи болх а беш, чурча торонех беза пайда ийбарах арахеца продукци дукхагIа хулийташ йола производственни коллективаш. Эггара хьалхарча даькъе царех лархIа ээаш я «Грознефть» производственни объединени, «Промавтоматика» Iилман-производственни объединене опытни завод, «Электроприбор» завод, «Красный молот» завод, Ацетонови завод, «Пищемаш» завод, дукха кхыйола предприятеш. Кхача предприятеи коллективаша Iомаде йиш йола пайдане дараш дукха да цу коллективай балха тIа.

НоменклатурагIа дукхача тайпаех йола продукци арахецара цхьайтта бетта план а толамца кхоачашъяьй.

Халахте а, промышленни предприятей балха тIа кIезига дац Iаткъаш дола гIулакхаш, кхоачамбоацараш, къоастаданза дола дешаш. 1979 шера цхьадолча хьокхамий заданеш кхоачашъеча халонаш нийслу.

Уж кхоачамбоацараши балха тIа Iаткъаш дола гIулакхаши нийсдалара керттера бахьан да аьна, белгалдаьккхар Л. И. Брежнева, планагIа лаьрхIача бесса дIахо производства эффективности балха дивали лакхъяра даькъе дIахьалхашкахьа даха вIаштIехьа да давар. Цхьайолча заводий, фабрикай коллективаша дIадаьккхадац массаза а санна эсала болх белга, лерхIача бесса чакхдаьккхадац болх тоабелга къахьегама овсарле лакхъелга, бухсоцаш хьахулаш дар дикагIа хулийтилга. Вай торонашна хьежача кхарагIдулаш дараш кIезига да.

Республике йолаш я пленаши социалистически декхараши кхоачаш а ца деш тIехьаюсаш йола предприятеш. Продукци маьхала яккхара цхьайтта бетта план кхоачашъяьяц ворхI предприяте. Царех я радиотехнически завод, цементни завод, «Консервплодоовощ» объединени, «Чечингушпромстрой материалы» яха производственни объединени, кхыяраш.

ТIехьаюсача предприятешa цхьайтта бетта дIа ца луш йисар 1,6 миллион сома маьха Iалаьмате чIоагIа эшаш йола продукци.

ХIара коллектива балха тIа кийслуш я хоадамболлаш йола халонаши къоастаданза дола дешаши, уж халонаш вешеса а дешаш къестадела а тайп-тайпара лел, цудухьа тайп-тайпара хул цар производственни хьокхамаш а.

Масала, хьоацарга вай производства эффективность лакхъярах бола керттера хьокхам — къахьегама овсарле.

Лакхе белгал ма даккхара, республика ерригa промышленность хьайицача, даьха производственни хьокхамаш дика да, керда техника, дикагIйола технологи производствана юкъейоалаяра планаш кхоачашъеча йола производственни коллективаш кIезига яц, тIагIертта къовсам лоаттабу цар къахьегама дисциплина ца телхайтара, зехьа йоаеш йола балха ха кIезигъяра. Цунах хьакулаш дар да къахьегама овсарле лакхъялар, цунца цхьана производства эффективность а лакхлу.

Къахьегама овсарле лакхъяра цхьайтта бетта план толамца кхоачаш а еш, соахка цу юкъа хинначул къахьегама овсарле лакхъяьй «Красный молот» завода коллективо — 9 процент, «Трансмаш» завода коллективо — 7 процент, Грозненски ремонтно-механически предприяте — 11 процент. Из шинта дале а, 23 предприяте е хIара яхлагIа йолча предприяте кхоачашъяьяц къахьегама овсарле лакхъяра план. Цу предприятей кулгалхоша дукха терно яц цу лоархIамеча гIулакха.

Къахьегама овсарле лакхъяра цхьайтта бетта план кхоачашъяьяц «Грознефтеоргсинтез» объединене, Гудермесски медицински инструментий завода, электромеханически завода, кхыча предприятей коллективаша. Къахьегама овсарле лакхъяла езача метте из лохлуш хилар дIахо ла мегаргдолаш гIулакх дац. ДIадахача шера цхьайтта беттаца нийсдича укх шеро цу юкъа хIара болхлочоа лаьрхIача къахьегама овсарле лохъеннай «Терек» яхача мебельно хьун хIамаш еча производственни объединене — плх процент, Аргунски аьшибетона изделей заводе — 3 процент, «Металлотара» заводе — 9 процент.

Цу предприятей производственни коллективашка лухиа дувц производства эффективность лакхъярах, цхьабакъда, практически цу даькъе цар деш цхьаккха хIама а дац.

ХIанз керттерчарех цхьа проблема я доагора-энергетически ресурсаш кхоар. Республика промышленни предприятешка де дезаш дола балхаш ду доагорам электроэнергеи кхом бара. Царех я «Грозэнерго» объединени, «Электроприбор» завод, «Нефтехимзапчасть» завод, кхыяраш.

Цхьабакъда, цхьаволча предприятешка, доагори электроэнергии цхьаккха тайпа кхом ца беш хьурмат ца деши зехьа йоаю. Доагор, йовхала энерги, электроэнерги йоаяра йола удельни нормаш лохъяра де дезараш дац.

1979 шера ийс бетта пемелтни завода коллективо доагIачул дукхагIа доагадир 10,6 эзар тонн условни доагор. «Севкавнефтегазпереработка» производственни объединене коллективо йоагIачул дукхагIа йоаяь йовхала энерги 39 эзар гигакалори хилар. Кхачан промышленноста министерства предприятеша йоагIачул дукхагIа йоагайир 7 эзар киловатт-сахьат электроэнерги. Халахте а, уж саяпа дола масалаш кIезиг дац.

КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеш тIа белгалдаьнка да парте принципиальни йола указанеш ларде а лувцаш балха стиля методаш эргахха, къахьегамеи плановни дисциплина чIоагIъе езаш хилар, заданеши тIаийца решенеши кхоачашъяре лоаттабеш бола тIахьожам чIоагIбе безилга. Сихен доагIача бессеи жоп хьадеха деза боахама довл деага тесса лелаечартара, отталь планаши нормаши телхоечартара.

Шийна тIадиллача гIулакха хьалхари хIараве, къаьстта кулгалхочун, бехктокхам айбе беза.

Республикерча дукххача предприятешка къахьегама дисциплина лоха хилар бахьан долаш дукха балха ха зехьа йоаю, болхлой балхара дIа-юха бувлаш дукха хувцалу, прогулаш ю. ХIара шера балха ца зехьа йоаяр бахьан долаш республикерча промышленни предприятеша Даьхене дIа ца луш юс 12 миллион сома мах бола промышленни продукци. Республике беррига къахьегам бола болхлой хьайийнача, царех хIара яхлагIвар прогулаш еш ва. Къаьстта дукха балха ха зехьа йоаю Назрановски трикотажни фабрике, цементни заводе, «Чечингушстройматериалы» яхача производственни объединене, кхыча предприятешка.

Кулгалхой, специалистий, общественни организацей эггара хьалхарен керттерен декхар да КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета сессеи решенеш хIара коллективана дIайовзийтилга, уж решенеш кхоачашъяра хIара къахьегамхочо де дезараш нийсеи хоадамболлаши, мича хана чакхдаха деза къоастаде дезилга. Кхетамцеи нийсеи вIаштIехьбаккха беза болх массанахьа овсареи пайда беши къахьегийтара мел эша хьалаш а хулийташ, вIаштIехьдаккха деза планаши социалистически декхараши кхоачашделга.

Массане хьинаре дакъа а лоацаш хьаллаца деза творчески дикадараш, прогрессивни методаш, цIенхаштта критика е еза кхоачамбоацараша, уж дIадахара эшаш дола новкъостал а деш. Цу гIулакхах тийша да къахьегама толамаш.

Нохч-ГIалгIай АССР статуправлени.

Туркменски ССР, Iилмай академе маьлха энерге Институте гелиобиологе лаборатори тоxкамаш даь чакхдаьпиад хлореллаш — дукха белок йоаллаш йола микроскопически водорослеш кхеира. Из болх боккха практически лоархIам болаш ба республика хьайбай боахамаш доакъара беза дегIайоалаяра.

СУРТА ТIА: гелиобиологе лаборатори заведующи Аманов Чары, инженер Курбанниязова Гызылгуль хлореллаш кхеира йолча установка болх мишта бу хьожаш ба.

К. МУРАДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Кхом бара тIехьа

Грозненски объединении ТЭЦ-а цхьоалагIчен кховлагIчен электростанцей пехий участкай сменай бригадай коллективаша шерра социалистически яхь йоаржалый ГОЭЛРО яхача Ленински плана 59 шу дузача цIейнеи энергетика дезача денеи сийленца накъаяхара. КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленуме ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa новкъоста Леонид Ильич Брежнева къаьстта чIоагIо терко еш белгалдаькхар доагора-энергетически ресурсаш кхое езаш хилар. Цо аьлар: «Мел сиха энергетика дегIаухе а йовхали энергии кхоелга дIахо а лоархIамегIдола паччахьалкхеи юкъара декхараш хила деза. Цудухьа планашта юкъелхийта еза тишъенна оборудовани, дукха электроэнерги дIалоацаш йола оборудовани хувцара йола дегIаухха заданеш...».

Цунца дувзаденна доагори энергии кхояра шоай низаш тIадерзаде деза хIара коллективо, хIара болхлочо. ХIанз шоай керттерчарех цхьа декхар на лоархIаш ба республикера энергетикаш. Грозненски объединении ТЭЦ цхьоалагIчен кховлагIчен электростанцей энергетикаша дукха балхаш даьд тишъенна дукха пайда луш йоацача оборудованена метта лакха овсарле йола кердиар оттаеш. Цхьайола организационно-технически мероприятеш чакхъяхарах, оборудованe балха технологически режимаш нийса лелаярах цу шин электростанце коллективо иттлагIча пятилетка диъ лагIча шера кходаьд 875 тонн условни доагор.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ЛАКХБЕ ТIАДИЛЛАЧА ГIУЛАКХАХ БОЛА БЕХКТОКХАМ

Укх деношка шоай XXII-ча отчетно - харжамий конференце гулбеннйбар Шаьла района комсомольцаш. Отчетни доклад йир ВЛКСМ Шалински райкома хьалхарча секретара Г. Батаева.

— Районни комсомольски организаце 10600 комсомолец ва, 140 юххьанцара, 107 цехови организаци 64 комсомольски группеи я, — аьлар цо. — Укх тIехьарча шин шера 1769 саг тIакхеташ дегIаенай района комсомольски организаци. Цунга хьежжа керда вIашагIъеллай 10 юххьанцара комсомольски организаци.

Коммунистически общество хьалъечара комсомола лоархIам дIахо цахаддаш айбара декхараша вайтара дIадех ленински стилах кургболаш болх тоабелга. Комсомольски кадрашеи активои шоашта тIадехка гIулакхаш кхоачашдара бехктокхам айбанза баргбац яхилга да из. Отчетни хана цахаддаш кадраш хьахаржара, дIанийсъяра гIулакхий йоакхо яьй комсомола райкомо. ДукхагIбола вай юххьанцарча комсомольски организацей секретараш шоай болх зерттIа вIаштIехьбаккха ховш бола, хьинар дола коммунисташ комсомольцаши ба. Комсомольцаша де а доагIаш сий деш ба «Южный» совхозера З. Хурумова, Грозненски дукха комбинатера М. Умахова, Куйбышева цIерагIча комсий совхозера Х. Ибрагимов, «Джалка» совхозера А. Сопиев, № 8 йолча Шалински юкъерча школера Б. Атуева, «Пищемаш» заводера М. Шуаипова, дукха кхыбола юххьанцарча комсомольски организацей секретараш.

Цунца цхьана декхараш талмастта кхоачашдеш йола комсомольски организацеш а я вай районе. Царех я Аргунски гIишлон материалий гIишлон индустрен комбинатера, Сержень - Юртовски, Белгатоевски, Центроройски, кхыйолча юкъерча дешара школашкара, «Кавказ» яхача салхазарий фабрикера комсомольски организацеш.

Комсомола райкома кIезига дийцад кагирхой ВЛКСМ мугIарашка хьажйбара дешаш, лерттIа йоаржаьяц дикагIйолча комсомольски организацей балха опыт. ХIара комсомольски организаце къаьстта уйла тIайохийташ леладе деза кагирхой комсомоле хьачуийбара дош. ДукхагIа хьачуийбе беза материальни рузкъа хьадеча болх беш бола кагирхой. ХIара керда комсомола мугIарашка хьачувоагIар коллектива вахарца сихха дIаувргволаш кийчбеш хьачуийбе беза уж.

Ди тIехьа шерагIа яржаш латт районе В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна дIайолаенна социалистически яхь. Районерча 64 комсомольско-кагирхой коллективаш юкъе хьалха латтарех я ВЛКСМ ЦК карара - кара тела Ше байраки енна «Курчалоевский» совхозера Т. Магомадовас кулгалдеш йола свеклаш лелаю комсомольско-кагирхой звено.

Доккхал а деш белгалдаккха деза районерча 1500 къонача болхлочо шо-шоай пятилетка диъ шера планаш ханал хьалха кхоачашъяь хилар.

Доклад чакхъяьнначул тIехьагIа пренешка къамаьлаш дир КПСС Шаьла райкома шоллагIча секретара Н. И. Айдиева, Шалински РОВД кхийна балана барий инспекце начальника А. Эльмурзаева, ВЛКСМ Куйбышева цIерагIча комсий совхоза комитета секретара Х. Ибрагимова, № 9 йолча Шалински юкъерча школа 9 класса дешархочо М. Цураевас, № 920 йолча ПМК комплексни комсомольско - кагирхой бригада бригадира А. Закриева, № 3 йолча аргунски юкъерча школа йоккхагIйолча пионервожате М. Орцуевас, кхыгар.

Комсомола райкома хьалхара организационни пленум хилар. ВЛКСМ райкома хьалхарча секретарелла хержар Г. Батаев, шоллагIча секретарелла — С. Абуев, секретарелла — Л. Губская.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

Тэбука мехкдаьтта

КОМИ АССР. Толамеи чакхдоаккхаш ба пятилетка диъълагIа шу «Тэбукнефть» яхача мехкдаьттеи газа йоаккхача управлене къахьегамхой. Мехкдаьттеи попутни газа йоаккхача ерригача цехаша тIехкхоачашъю производственни задани. «Тэбука» промыслаш мехкдаьтта даккхарен тIоанашкара давлени лоаттаяран оптимальни режимашка кхаьчий.

Шерагара шерага кхы а чIоагIагIа болх беш я Гаьнарча Къилбаседера мехкдаьтта доаккха моттигаш. Эттара хьалхара итт миллион тонн мехкдаьтта укхаза даьккха ткъаь итт шу дизад. Укх шера наза миссел доагор даьккхад мехка кална боахама Коми АССР промыслаша итт бетта.

СУРТА ТIА: мехкдаьттана технологически обработка ю установка. Укхазара цхьоалагIча сортагIа дола, управлене промыслаша даьккха мехкдаьтта Ухта — Ярославль яхача трубопроводе дIаухийт.

С. ГУБСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Москва. Столица къилбаседа - малхбузе хьалхьлча кердача нах бахача Строгино яхача массива наькъашка уйх девошна ахы а дуккагIа транспорт дел. Итташ мухь кхухьа машинаш ух уйхаза баха керда нах боалабеш. Дукха ха йоацаш гIишлои площадкаш оалаш хиначa цIенош хIанз керда баха нах чуэаш латт.

Социалистически декхараш кхоачаш а деш гIишлонхоша эксплуатаце дIаденнад 42 цIа — уж дуккагIча даьнъе шийттазен яхайттазен вIаштIара яь корпусаш я. ХIанз цар чу нах чуховшаш латт. ЧуIе цIенош хьалдаь даларца цхьана эксплуатаце дIалуш я культурно - бытовой гIулакхашта лаьрхIа объекташ: школаш, поликлиника, итташ тикаш, быта предприятеш, детсадаш.

СУРТА ТIА: хIанз хIамаш цIегIа чуяьхача керда баха хайшараш даьгьаха бувца метаргIа.

В. ЯЦИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Цкъа яздаьчох кхы цIаькха а

ХУВЦАДЕННА ХАЙРА ХIАМА ДАЦ

КПСС XXV съездо дIадехарашна хьежна, кхуваш йоагIача тIехьенна массе а овгIорахьара коммунистически кхетам балара даькъе IалаьмаIе доккхий декхараш белгалдаьхад «Юкъара юкъера дешар Iомадеча школашка дешархошта хьехилга, кхетам лугIа, уж къахьегама кийчбелга дIахо оргадоакхаш тоадара хьакъехьарта» КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам тIа.

Уж декхараш кхоачашдара къахьегама сий деш, из дукха беваш, материальни рузкъа хьанхоллача даькъе болх бе кийча болаш кагирхой хьалихебара боккхача лоархIамен низ болаш форма хилараш тарра. 1978-ча шера март бетта юкхье ВЛКСМ ЦК бюроси СССР просвещение Министерства коллеген цхьана тIанийцача соцам тIа мехкарча ерригача комсомолен дешарен органашта тIадиллад кагий дахи мехкарийн обществана эшача балха юкъе хьинаре дакъа лацара кийчбечара къоначар къахьегама коллективлай лоархIам лакхбара де дешараш белгалдоккхилга. 1978—1980-ча шарашка уж вахаре чакхдоакхилга.

ДIадахача шера МагIалбикерча школаша, промышленноста а юртбоахама а предприятеша, общественни организацеша цу хьакъехьа баьча балха итогаш еш, из болх вIаштIехьбоакхача хийслуча цIенхашттача кхоачамбоацараштен халоаштен теркам тIаозаш, дешархошта къахьегамца кхетам балара а царна болх харжара а гIулакх дIахо тоадара наьнъаш белгалдоахаш яр укх шера 18-ча январе «Сердало» газета тIа араьнна «Паччахьалкхен лоархIам бола гIулакх» аьнна йола МагIалбикерча гороно заведующе А. Алироева статья.

Цу хана дана дукха хIама ца эшаш цхьа шу даьннад. Чакхьаьннай цхьаькха а дешархой ахкнара къахьегама четверть. МалагIа хувнамаш хиннад МагIалбике дешархошта къахьегамца кхетам балара беляха? Фуд соакха хиннача тоадеш оргадаькха из паччахьалкхен лоархIам бола гIулакх лерттIа дIаоттадара даьр?

Районе итт совхоз я боахама керттера лостам комсаш лелаелга болаш. 4300 совгIа гектар комсаш я цу боахамашка укх тIехьарча 5—6 шера дIаегIа. Укх гураьха а дIахо хьош да совхозашка комсаш дIайогIилга. Массанена ховш да комсаш лелаелга IалаьмаIе дукха къахьегам эшаш гIулакх доага. Тахан а дукхагIдолча боахамашна вIаштIехьдалац дIаегIача комсашта Iунал дара балхаш ханнахьа чакхдаха болхлой ца тоъар бахьан долаш. Из гIулакх кхы а низкъалагIа хургда шерагара шерага хьуйкъам бала беза комсаш дукхагIа хилерга хьежна.

Районе тахан дIадоладаь керда а тIехьаленга диллача боккха лоархIам болаш а дола гIулакх толамца кхоана дIадахьа дезараш хIанз школашна дешаш бола кагирхой ба. Цудухьа къаьстта ира латт МагIалбике кхуваш йоагIа тIехье общественна пайданеча къахьегама кийчъдра гIулакх, къаьстта комсаш лелаераш кийчбелга. Цо кхы цIаьнха а хьатойт дешархой бригадаш вIашагIйохкилга. Цар болх лерттIа вIаштIехьбоакххилга МагIалбикерча хьалашна IалаьмаIе боккха лоархIам болаш долга.

Районерча итте а совхозе аькхи кхашнара балхаш чакхдоахача боахамашта повкъостал дергдолаш дешархой бригадаш вIашагIйохка лаьрхIа план я комсомола горкоми горонос цхьана отталь. Цул совгIа, МагIалбикерча халкъа депутатий Совета исполкома соцам ба городера предприятеши совхозаши къаьст-къаьстача школай базови предприятеш еш, школашкарча педколлективашца, комсомольски организацешца цхьана дешархой къахьегама кийчбелга царна а тIадуллаш.

ХIаьта а чIоагIа ледара хиннаб укх шера аькхи дешархой производствени бригадай болх, цу деша юстара хинняй дуккагIйола базови предприятеш. Юрташкарча школашка итт дешархой бригада хиле езаш хинначa. вIашагIъелла хиннараш ворхI мара яц. Царех а цхьа бахьан лерттIа болх беш хиннараш кхоь мара яц — шиъ СоагIапчарчен цаI Инаркъерчен юкъерча школашкара дешархой бригадаш.

КхоалагIа шу да СоагIапчарча юкъерчен бархI шера дешачен школашкарча дешархой ши бригада «Ингушский» совхозе 120 гектар комсаш лелаеш йола, совхозаца даь школай договор а долаш. Укх шера а хиннахьа кхоаза оасар даьд дешархоша шоаш лелаечa комсий плантацешка. Диаа да укхаза цхьаьнха а юкъера дешар дийша балара аттестацашца цхьана школа йистельккхача кагирхочов совхоза болхло хилара къахьегама книжка луш хилар.

«Советский» совхоза 80 гектар комсаш аькхи оасар деш лелаьй Инаркъерча юкъерча школерча дешархой бригадо а. Ялх эзар сом ахча даьккхад дешархой бригадо укх шера совхоза комсий плантацешка баьча балхах. Цул совгIа, цу бригадо тулбаьб 800 килограмм хьандараш а.

Иштта совхозашен школашен договораш а даь бIаьсти дешархой бригадаш вIашагIъехкаар Вознесенскерча бархI шера лешача, Кердача Редантерча, Дабий-Юртарча, Долакоарча юкъерча школашка. Совхоза тайп-тайпарча балхашка новкъостал дар мара шоай хьайда участкаш а йолаш «Са къахьегам юкъебоагIа са республика къахьегама» яхача девизагIа болх беш хиннац уж бригадаш.

Цул совгIа, Кердача Редантерча № 5 йолча юкъерча школера бригада яр «Алханчуртский» совхоза кулгалхоица даьча договорагIа цу боахаме доакъарийна дIайийна 20 гектар ябаккхаш лелас езаш. Совхозо транспорт ца ялар бахьан долаш цу совхозе цхьам дийнахьа а болх бе вIаштIехьдалаьзар дешархой. Кхьмєттел балха практика чакхъяьккхара а Дабий-Юртарча М. Горьке цIерагIча совхоза комсий бешамашка аха бийзар цар.

Районе эгтара хьалха вIашагIъелла я «Малгобекский» комсий совхоз. Долакоарча юкъерча школа базови предприяти я из. Дешархой бригада вIашагIйоллара хьакъехьа цу школаца договор а да совхоза. Аькхи кхашкара балхаш сихденнача хана комсашта оасар де дешархой кхувлар мара, шоай хьайда участок а йолаш болх беш яц укхаза дешархой бригада. Кхы а вогIа да цу совхозе кхуваш боагIарий къахьегама хьакъехьара советски законаш телхадеш хилар.

Тахан вахаре IалаьмаIе чIоагIа эшаш тIайоагIача хана кхы а боккхагIа лоархIам болаши дола школашкара дешархой къахьегама кийчбара гIулакх лерттIа чIоагIдевна дIа хIана оттац МагIалбике? Цул массекх бахьан да, тхона хетачох. Царех керттера да совхозий кулгалхоша дешархой бригадашта болх бара а салаIара а эша хьалаш вIаштIехьа ца дахар. Тахханалца районерча цхьанкха а совхозе яц цу гIулакхa кийчъаь моттиг, кхьмєттел дешархой бригадаша аькхи болх беча боахамашка я.

ВЛКСМ ЦК-ан СССР просвещене Министерства коллеген соцам кхоачаш а беш, комсомола горкомен горонон хьалхленца школашка дешархой бригадаш вIашагIйохк бIаьстан юкхье. ДIадийцехьадийнс договораш цу совхозашца. ЛаьрххIача тайпара аькхи дешархой бригадай болх вIаштIехьбаккхара дукха рузкъа. кхыдараш эш. ДIасалаш сенна атта хилац лаьрхIар вахаре чакхдакха. ХIана аьлча, цу хьакъехьа боахамий промфинпланаш тIа белгалдаьккха цхьаккха а хIама дац. Цигга юкъагIдоал юккхьанца де мел лаьрхIар.

Цу деша йоагIаш йола йоахо е, совхозашта хоадамболлаш распоряжени ялa, кердача шера планаш оттаеш къахьегама дешархой юкъеозара эшаш дар белгалдаккха доагIа «Чеченингушвино» объедиинене кулгалхоша.

ШоллагIа бахьан да дешархой къахьегама кийчбара гIулакха районерча партийни, советски органаша йоагIача тайпара йоахо ца елга, цу хьакъехьа де йиш яр цIенхаштта боахамий кулгалхошкара хьа ца дехилга, цуща дувзаденна дешаш майрра республика боахама органашта хьалхашна ца уттаделга.

ТIатеIIа из гIулакх лелалац ВЛКСМ горкомо, гороно, педколлективаша, школашкарча а боахамашкарча а комсомольски организацеша. Кхьмєттел боагIача тайпара айхха бувзам бац комсомола горкомен горонон кулгалхошта юкъе дешархой бригадай болх вIаштIехьбоакххача, цу балха итогаш еча. Масала, укх аькхи дешархой бригадашта юкъе лаьрха хиннача социалистически ялье «Ингушский» совхозе болх беш хиина СоагIапчарча юкъерча школера дешархой бригада котьальнарг лерхI ВЛКСМ горкомо, хIаьта «Советский» совхозе болх беш хиина Инаркъерча школера дешархой бригада котьальнарг лерхI гороно кулгалхоша.

Тхона хетачох, дешархой бригадай балха юкъе вIенхаштта кхоачамбоацар да алкха оасар дер мара комсашта Iунал дара кхийола говзалаш дешархошта ца Iомаелга. ХIаьта комсаш кхечоа ха дезараш теттара дукха да: комсаш йоIилга, комсаш дикагIа хьувиьаргIолча тайпара кийтьелга, шпалера оттаелга, уж массехказа хьалъехкилга, кхыдараш. Уж деррига балхаш Iомаде чIоагIа лоаш ба дешархой.

Кагирхой къахьегама кийчбаран совхозаш болхлоща Iалашъяран боккха лоархIам болаш ба цхьаькха лостам а: юкъера школаш йистейоахача кагирхошта механизатора говзал Iомаелга. ДIадахача дешара шера Долакоарчен, Редантерчен, Дабий - Юртарчен юкъерча школашка хиннай «Малгобекский», «Алханчуртский», М. Горьке цIерагIча совхозий новкъосталца механизатора говзал Iомаеш группаш. Из говзал карерзаярах удостоверенеш деннад цига 150 сага.

Цу тайпара группаш хила йоагIа хIара шера хIара юртарча школе. ХIана аьлча тракторий болх шин сменагIа бергболаш вIаштIехьбакхаро меттел, цхьан сменагIа болх бэра а тоъаш тахан районерча совхозашка механизатораш. Из гIулакх я ледара леладу районерча боахамашкен школашкен. Кхы а арагIа латт къона механизатораш балха дIачIоагIбара гIулакх.

Цу дерригие цIенхаштта уйла е а, дешархой къахьегама кийчбара эша хьалаш вIаштIехьдаха а декхар да районерча партийни, советски, боахама органий, «Чеченингушвино» объединене кулгалхой.

А. ХАРСИЕВ,
С. МУТАЛИЕВ,
«Сердало» специкораш.

ЗВЕНЬЯШ ЧIОАГIА ХИЛИЙТАРА

КПСС XXV съезда, парте ЦК идейно - политически балха опыта обобщени яьхеи цунцара кхоачамбоацараш гучадаьхачен соцамаша дIадехараш ларде а лувцаш, цхьадола толамаш даьхад Грозненски районерн партийни организаце районе бахача наха коммунистически кхетам балара формаши методаши эргаьхха тоаеча. Тхоай керттерча декхарех цаI лерхI баха марксистско - ленински мировоззрени йола саг, шерра паччахьалкхен круголор йола, ший низ, инициатива коммунизм хьалъяра тIулакха дIадала кийча вола патриот хьалихевар.

«Идеологически, политико - кхетама болх дIахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам арабаьшачуз тIехьагIа дикагIа вIаштIехьбаьккха бейнай керда саг хьалихевара тIаберзабаь шоай болх парторганизацеш, халкъа депутатий Советаш, профсоюзий комсомольски организацеш, боахама органаш, административни идеологически учреждениеш. КПСС ЦК соцамо дIадийхар тхогара ваха ю идейни влияни лакхьяра даькъерга тхоай толамий кхоачамбоацарийн принципиальни, критически анализ елга. Из шерра йийцар парте райкома III пленуме, цига белгалйир йIаьхкача хана йола районе идейно-кхетама болц тоабара программа.

ЧIоагIа тераам тIабахийта Iомайир КПСС ЦК соцам района ерригача партийни организацей коммунисташа, хIаьта из кхоачашбара де дезараш белгал а даьхар.

Социалистически ялье дакъа лоацаш 18 эзар саг ва районе, царех 3750 саг къахьегамца коммунистически хьисапе гIулакх хилара тIехьарча болаш юкъе дакъа лоацаш ва. 1210 саг ва коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш.

Района къахьегамхой инициативагIа дуккха патриотически гIулакхаш чакхдаьхад тха боахамашка. 1-ча Мая цIерагIча колхоза доалан деттараша М. Богомольскаяси Т. Хадизоваси дIадоладаь гIулакх хьая а лаьца, деттача доахапа продуктивность лакхъяра къовсам лоттабу тха дуккхача доярашаа. хьалаьхцай районе хьайбаш та плакагIа лаьрхIачуз совгIа дозал тIадеттадалийтара къовсам лоаттабеча «Загорский» «Атагинский» совхозий хьайбаш леладерий инициатива а. В. И. Ленина ваь 110 шу дузача денца дикаьа къахьегама толамаща накъадахара лоржача социалистически ахьа юкъе а бахаь цIи хелача комбайнера Камета Дудуркаевс, «Пригородный» совхозера Клавдия Голуб корте латтача баьпадараш леладеча бригадо «Юбилейный» совхоза-заводa коллективо дош деннад потилетка задамеш 22 апрель тIакхоачаш кхоачашьє.

Парте идеологически балха лоархIаме а цунаэ дIахада йиш йоацаш дола а дакъа да политически агитаци. Цо кхоачашъю парте политика шийса хиларах нах тешабарех из чакхьяккхара уж оарцагIбахарен функцеш. Районе хьахиннай багагIа еча политически агитаце формаш. Цу агитаце керттера звеньяш я докладчикий, политинформаторий, лекторий группаш, агитаторий коллективаш. ХIанз укх гахьате цар чулоац 2 эзар тарга саг.

«Загорский», «Горячеисточненский» совхозий, Горячеводски УБР дхьайолча кхыча партийни организацей агитколлективаш наха коммунистически кхетам лучa, хьалхашка латта боаламен культурен декхараш кхоачашдарн уж оарцагIбоахача юкхьоапарча партийни организацей тешаме гIоагIаш а хиина дIаэттай.

Коммунистий а парте боаларий а экономически дешара эффективность лакхъяра хьакъехьара хьалда декхар оттадир КПСС ЦК соцамо партийни организацешта хьалхашка. Из тераах а деш, парте райкомо цIенхаштта анализ йир марксистско - ленински образоване латтача хьала, гучадаьхар дика кхоачамбоацараш.

Районе болх беш я 27 юххьандара политшкола, 37 марксизма - ленинизма ларараш Iомаю школа, 35 теоретически семинар, 27 комсомольски дешара кружок, 150 массови дешара форма школа, халкъа университет, кагирхой Ленински университет. Дешара ерригача формаш чулоацаргва 15 эзар саг.

Керда дешара шу В. И. Ленин ваь 110 шу дуза а КПСС XXVI съезда кийчо ю а шу хилар бахьан долаш политически дешара системе йоккха моттиг дIалоацаргья В. И. Ленина вахари ю баь болля хIоарита бовзаро, ленинизма керттера проблемаши коммунизм хьалхьяра лоархIаметIара дешаш Iомадаро.

Дуккхача боахамий кулгалхой тIехххьарча хана чIоагIагIа тераам тIаахийта баьннаб шоай предприятешка беча кхетама балха чулоацам лакхбара. Из ала доагIа «Юбилейный» совхоза-заводa директорах Х. М. Витушевх, хьалха «Горячеисточненский» совхоза керте латтача хIанз республике эгтара йоккхагIа йолча «Грозненский молочный» совхоза директор волча А. С. Арбиеве, Горячеводски УБР кертерча технологах К. Л. Хадеех, кхычарех.

Опыто хьахьокх: партийни организаце идейно - кхетам балара болх юкъ-юкъе а ца беш, планагIа, хIара денна беча, идеологически балха ерригача звеньяшта тераам тIалоаттабеча моттигашка наха коммунистически кхетам балара гIулакха цо дикка влияни еш хилар. Иштта, «Горячеисточненский», «Юбилейный» совхозий партиомаша наха юкъера политически болх коммунистически кхетам балара, производства дегIайоалара, цун эффективность лакхъяра декхараш терхьа а дешбу. Коллектива къахьегамен политически хьинар айдара, хьалхалаттар хьаллацара, дисциплина чIоагIъяра, йалаш тIакйне декхараши кхоачашдара дешашта тIаберзабу партиомо пропагандистски кадрай тераам. Идеологически активо инструктажа ю, справочни материалашца Iалашъю, лекций, беседай тематика белгалъю.

Цу тайпарча гIулакхаша дика влияни ю боахама балха. Цу коллективаша йоагIаш йола моттигаш лийцай районе хьалха латтача боахамий мугIарашка.

Кхетамца лостам лу идеологически балха Горячеводски УБР партиомо а.

ТIеххьарча шерашка районо толамца кхоачашъю планови задонеш а тIайийду доккхий декхараш а. ДIадахача шера толамаш дахарагIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх елар района. Квартальни планаш кхоачашъяра итогагIа КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома кара кара тела ЦIе байракх яьхай районо.

Уж толамаш доахача доккха дакъа лаьцад района пропагандистски болхахоша а.

В. ИНЖИВАТКИН,
КПСС Грозненски райкома пропагандай агитацеи отдела заведующи.

Спорт

АЬТТУВ ХИЛБА ШУН

Дукха ха йоацаш Грозне чакхъяьлар волейболах хьалхарча лигерча командай Советски Союза чемпионата хьалхара тур. Вайна из кхара, из тур дика ловзаш чакх а яьккха шоай группе хьалхара моттиг яьккхар Грозерча «Автомобилисто».

ХIанз Гомсле дIадоладеннад шоллагIча тура ловзараш. Цига вай волейболисташ ловзаш ба укх командашца: «ДСК» (Фрунзе), «ДИСИ» (Днепропетровск), «Спартак» (Тбилиси), «Калев» (Таллин), «Каспий» (Шевченко), «Динамо» (Ташкент), «Мотор» (Минск), Кишиневерча волейболисташца.

Эггара хьалхи «Автомобилист» ловзаш хилар Киргизерча спортсменашца. Счет 3:0 а йолаш котьальлар «Автомобилист». ШоллагIа ловзар хилар Днепропетровскерча волейболисташца. Укхаза а счет 3:1 йолаш котбаьлар грозненцаш. Иштта, счет 3:1 йолаш котало яьккхар «Автомобилисто» Тбилисерча «Спартакагара» а, Таллинерча «Калевгар» а.

Вай команде ловзаш ба волейбол езаш болчарна дика бовзаш бола волейболисташ, СССР спорта мастераш Волосевич Михаил, Ботко Вячеслав, Кораблев Анатолий, Курса Александр, Салямов Валерий, иштта СССР спорта мастералла кандидаташ Беликов Станислав, Ковалев Сергей, вежарий СерикоагIар Сергейи Святослави.

Тренераш — В. Мацукатов, Г. Дьяченко.

Коталонашца дIайолаьй е тур а «Автомобилисто».

Керттера турпал — вай заманхо

Нохч-ГIалгIайчен культура вахаре белгтала хIама да академика П. З. Захарова цIерагIча республикански изобразительни искусствай музее чаккйоаккхаш йола РСФСР заслуженни художника, Нохч-ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятела И. Д. Беличева балхий выставка. Из хетаяь я скульптора шовзткъе итт шу дизара.

Скульптора цIи вай республике яйза да Iеш, цул араьха а дика йовзаш я. Цун балхаш юкъехкихьад Москве, Ростове, Краснодаре, Къилбаседа Кавказа кхыйолча городашка хиннача выставкашта. Из автор ва Грозне ДоттагIала майда тIа оттадаьча граждански тIема турпалий памятника, республика тайп-тайпарча районашка а латт цо хьанхелла памятникаш. Цхьабаьвьда, хIана Грозне хьайийлла выставка цун хьалхара персональни выставка я. Цо торолу скульптора ткъо шу соагIа йолча хана баьча творчески балла бизза мах бе а цун кхоллама тайп-тайпара овгIоваш хIоаргагIа йовза а.

Выставке хьокха оттадаьча балхех дукхадараш хетадаь да Сийлакь - боккхача Дай - мехка тIема турпалашта. Терхам тIаозаш да Советски Союза Турпалий П. Крутова, полковника П. Калашникова, А. Иодиса, А. Караева, кхыбарий скульптурни портреташ. Шиъ турпалий детай йовзал цар уйлаш хьахьокха карагIдаьннад скульптора.

Иштта выставке дукха да вай заманхой — коммунизм хьалъеча нхаш да мхобеш къахьетача наьха портреташ а. Къахьетама хозалех, цо еага духовни вахар дIаьлегIа деш хиларах дувцаш да И. Беличева кхерах даь Социалистически Къахьетама Турпала Ш. Хадиева, Н. Эсмухамбетова, вовзаш волча лора - рентгенолога С. Магомадова, Ленински комсомола преме лауреата, «Красный молот» завода электросварщицай С. Умалатовай, кхыдола портреташ. Терхам тIаозаш да скульптора кийчдаь искусствана, поэзена, музыкина хетадаь балхаш, памятникий эскизаш.

С. ПАРЧИЕВ.

«Вайнаха» гастрольни наькъаш

Вай мехка а кхыйолча паччахьалкхений а дукхача городашка дьаржад «Вайнах» яхача паччахьалкхен халхара ансамбля гастрольни наькъаш.

Иштта хIанз а дукха ха яц из цIи хеза коллектив Российски Федераце городашка Нохч-ГIалгIайчен хореографически искусство йовзийташ ши бутт совгIа ха а лаьнха цIаьхаьча. Ансамбла артисташа уттадеча концерташка сапаргIатдаьлла хьоакаш хиьаб Тамбове, Липецке, Рязане, Курске а Белгороде а бахе нах. Толамца чакхдаьлар цар концерташ Ростове, Элисте, Нальчике. хIаьта иштта Ставропольски крайн городашка а. Массанахьа дика тIанйора ансамбло кийчъаь тайп-тайпара хореографически композицеш, вайнахьа а Кавказа кхыйолча а къамий халхараш.

ХIанз ансамбла коллектив Украина Молдавен городашка гIолла йола шин аргIа. нара гастролаш дIайолаелехьа каст-каста хьоашалгIа ухаш а Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама къахьегамхой болча.

М. САЛМАНОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 декабрь
I-ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — IуйренIара гимнастика.
9.05 — «Шоаш дола моттиг хьалхайта зурманчаш».
9.35 — РСФСР заслуженни артиста Сенчинас дакъа лоацаш йола «Са город» яха музыкальни передача. Ленинградера передача.
10.15 — «Кинопутьхьара клуб». Передача йистельлача — кердадараш.
14.30 — Бера дунен хьаккашта шакъерча шерага. Документальни фильмай программа.
15.40 — Истори овгIоваш. «Москве декабре сера бе долаш гIоттара».
16.10 — «Спортивни класс».
16.35 — Г. Свиридов. Центральни телевидении Ерригесоюзни радиона симфонически оркестро кхоачашъю «Самбо» яхача балетаера сюита. Дирижер М. Измайлов.
17.15 — «Книжка аха вахаре».
17.55 — Миллионий ленински университет. Социалистически экономика ледаор.
18.25 — Мультфильм.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Вай бераш».
19.05 — «Диалог планетаца» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
19.45 — «Имеретински хьисап сан йоалаер» яхача телевизионни художествени фильма премьера. Хьалхара сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Баскетболах йола СССР чемпионат. МаIаниах. ЦСКА — «Динамо» (Москва).
22.15 — «Тахан дунен тIа».
22.30 — Эрсий халкъа инструментий академически оркестра концерт.

II-ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Вай соний беш».
8.40 — Зоологи. 7-гIа класс.
9.05 — Дешара книжка овгIоваш. Томас Манцер.
10.10 — Испански меттала къамьал де.
10.40 — В. Маяковский. «Владимир Ильич Ленин» яха поэма. 10-гIа класс.
11.10 — Профтехучилищей дешархошта. Хими. Синтетически вIучуя.
Студенташта — заочникашта.
12.10 — Хими. 1-гIа курс. Электролитически диссоциаци.
13.25 — Iилман коммунизм. Дунен халкъашта юкъера коммунистически болам. Коммунистически болалойн партей политически стратеги.
14.15 — Подготовительни отделенией ладугIархошта. Математика.
14.45 — Ф. И. Тютчева вахара а творчества а овгIоваш.
15.30 — Сийлахь - боккхача дуннархочун къайле» яха художествени фильм (ЧССР).
16.45 — Экран — кьехархочунна. Физика. 8-гIа класс. Iалайна низ.
17.15 — «Сийле хийла хьона кердача дунен сага». Кинопрограмма.
18.05 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
18.25 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
18.55 — Киножурнал.
19.05 — Шоаша новаторош. Технически информацей довзаш.
19.20 — Фильм.
19.35 — Спортивни Нохч-ГIалгIайче (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш».
20.15 — Гандболах йола СССР чемпионат. Кхаламах. «Спартак» (Киев) — «Ростсельмаш» (Ростов-на-Дону). Вильнюсера передача.
21.00 Армяне Паччахьалкхен симфонически оркестро кхоачашду Акбарова а Хачатуряна а произведенешкара концерт. Дирижер Армянски ССР искусства заслуженни деятель Хандажян.
21.40 — «ТIаьш» яха художествени фильм.

14 декабрь.
I-ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — IуйренIара гимнастика.
9.05 — «Оккхарий хьакъехьа бераштa» Ленинградера передача.
9.35 — «Имеретински хьисап сан йоалаер» яха телевизионни художествени фильм. Хьалхара сери.
10.50 — «Дикa дог-уйла». Гаване хиннача кагирхойн студентийн 10-ча Дерригдунен фестивала лауреатий А. В. ФранконисовгIар выступлени. Йистельлача — кердадараш.
14.50 — «Юртара балла деноши». Кинопрограмма.
15.30 — Художникех дола дувцараш. СССР халкъа художник Е. Моисеенко.
16.20 — «Шахматни школа». Лоэзаболалурий класс.
16.50 — ГнесингIар цIерагIа йолча Паччахьалкхен музыкально - педагогически институтa камерни оркестра выступлени.
17.15 — «Хьа ленински библиотека» «Великороссийски къами довзал хьакъехьа».
17.45 — «Москва а москвичаш а».
18.15 — «Кагирхой творчество».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Ха» яхача программа почта. Передача дIаяь комментатора Е. Синицына.
19.35 — Диалог В. Ковтуна (Аккордеон).
19.50 — «Имеретински хьисап сан йоалаер» яха телевизионни художествени фильм. ШоллагIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «БIаргагушвар — теша хала дар».
22.30 — Тахан дунен тIа».
22.45 — Ивлеш доах йоаг Криспе. (США).

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — Iилма - популярни фильмай программа.
8.40 — Некрасов. «Шелва ЦIе мераж». 8-гIа класс.
9.10 — Миштa а фу а Iомаду профтехучилищеша. ШоллагIа передача.
10.20 — Английски мотт.
10.40 Истори. 7-гIа класс. Куликовски тIом.
11.10 — Профтехучилищай дешархошта. Физика.
13.25 — Советски беконаш. Къахьегама дисциплина.
14.15 — Подготовительни отделенией ладугIархошта. Физика.
14.45 — Экран — лора. Дика а сиx арабаха наькъаш а дакъалаьча дарба деш физкультура яр.
15.45 — «Спортивни класс».
16.30 — «Ленински моттигаша гIолла».
17.15 — Бераштa йола киноогрaмма.
17.45 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
18.05 — «Iилман доттагIий» телевизионни клуб.
18.35 — Киножурнал.
18.45 — «Къонаа» яха студи.
19.20 — Фильм.
19.30 — Шун декхарех вIашагIкхетар. Ислеш доах КогтрианIос (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш».
20.15 — Музейни выставкаш залашка гIолла». Музей - усадьба «Поленово».
20.40 — Московски камерни оркестра концерт. Дирижер — РСФСР халкъа артист И. Безродний.
21.40 — «Дон Кихот» яха художествени фильм.

КАГИЙЧА НАЬХЕН МЕХКАРИЙН ТЕРКАМГА!

Х. Нурадилова цIерагIча Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен драматически театро дIакхайкаду ГIАЛГIАЙ ТРУППА АКТЕРСКИ СОСТАВЕ КХЫ ТIА А ЮКЪЕРА ОБРАЗОВАНИ ЙОЛА КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ ДIАЭЦАШ ХИЛАР. Цхьан шера театре болх баьраш мехкарча театральни вузашка конкурсе йоацаш деша баха йиш я.

Цу кхетар хатта укх адресагIа: г. Грозный, Театральни майда, 1/75, телефонаш: 2-17-66, 2-15-79.

ХЬАМСАРА КХАЛНАХ!

Торжественни сайре йолчи, цIей деззача хана хоза барзакъа тIадувхаш, кийчьенна хила безам болаш хул хIара кхалсаг. Элегантни, хоза товш а наьха бIарг тIаоттаийна йола коч, костюм е йиш я укх тикашкара кийчча кIадеш: № 79 йола «Юбилейный» (Тухачевски улица, 1), № 14 йола «Октябрь» (Победа проспект, 12). Цига 1979 шера 18 декабре кхаччалца выставка а йолаш доххаш хургда эша кIадаш.

Выставке дукха да Московски, Рижски, Новомосковски, Краснодарски, Ивановски, Тюменьски дитткъа мовшои дечей повкольноги комбинаташа арахеца эша кIадаш, кхидараш.

Дувла, выставка а яь эша кIадаш доххача тха тикашка!

«Промтовары» яха объединени.

РАДИО

13 декабрь

6.40 — Юрта: гIулакхаш а декхараш а. (гIалгIай меттала).
6.55 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — Сердало газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа.
8.25 — Халхара ашараш (гIалгIай меттала).
8.40 — «Цхьоаг1о йолча дезале» (нохчий меттала).
9.15 — Сакъердаме йолий-те юртарча клубе (нохчий меттала).
9.30 — РадиоладугIархой письмошта жоп лу Нохч-ГIалгIай АССР прокурора Ростове (эрсий меттала).
9.45 — КПСС ЦК 1979-ча шера ноябрьски Пленума соцамаш Iомадеш». Дика товараш хилийта дукхагIа хилийта». Беседа. (гIалгIай меттала).
15.00 — Передачай программа, хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
15.01 — Советски композиторий назей темах йола фантази (эрсий меттала).
15.30 — «Дего хьехарах» (гIалгIай меттала).
15.50 — Ден темах (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

14 декабрь

6.40 — Юртара IуйIе (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненски рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа.
8.25 — «Советаш вахара» яха радиожурнал (эрсий меттала).
8.45 — СиемлалагIара ашараш (нохчий меттала).
9.15 — Капитальни гIишлошъенча дIадоахача ахчан пайда лакхбара гIехьа. Беседа (нохчий меттала).
9.45 — ДоттагIий еалаш (эрсий меттала).
15.00 — Передачай программа, хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
15.01 — Берий хьакъехьа боккхий бараишта. «Дезал юкъера хьал». Беседа (нохчий меттала).
16.15 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала).
16.35 — Халкъа ашараш (гIалгIай меттала).
18.00 Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хаоттам

Тахан республике тIоллен Грозне кIезиг-дукха морхаш а йолаш, IуйранIна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 5—10, Грозне 7—9 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, наг-нагахьа догIа а делхаш, къилбаседа - малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура буьйсанна —1—6, дийнахьа +1+6 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктоххама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ05367. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 7177.